

Riksdagens protokoll

2005/06:99

Fredagen den 31 mars

Kl. 09.00 – 11.18

Protokoll
2005/06:99

---

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2005/06:312

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:312 av Gustav Fridolin (mp)

HBT-personer i Polen

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 april 2006.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 29 mars 2006

Utrikesdepartementet

Carin Jämtin

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Interpellation 2005/06:323

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:323 av Erling Wälivaara (kd)

Försvarsmaktens subarktiska förmåga

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 19 april 2006.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresa v. 14 (plenifritt v. 15) samt partiarrangemang den 18 april för försvarsministern.

Stockholm den 24 mars 2006

Försvarsdepartementet

Leni Björklund

Enligt uppdrag

Helena Lindberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2005/06:324

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:324 av Gunnar Nordmark (fp)

Förändrat antagningsförfarande till högskoleutbildning

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 19 april 2006.

Skälet till dröjsmålet är inrikes tjänsteresa tisdagen den 18/4.
Stockholm den 28 mars 2006
Utbildnings- och kulturdepartementet
Leif Pagrotsky

Interpellation 2005/06:325

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:325 av Lena Adelsohn Liljeroth (m)

Hotet mot Nationalmuseum

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 19 april 2006.

Skälet till dröjsmålet är inrikes tjänsteresa tisdagen den 18/4.

Stockholm den 28 mars 2006

Utbildnings- och kulturdepartementet

Leif Pagrotsky

2 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2005/06:FPM63 Rådsförordning om finansiering av den gemensamma fiskeripolitiken *KOM(2005)117* till miljö- och jordbruksutskottet

2005/06:FPM65 Handlingsplan om djurskydd och djurs välbefinnande 2006–2010 *KOM(2006)13*, *KOM(2006)14* till miljö- och jordbruksutskottet

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2005/06:130 till skatteutskottet

Motioner

2005/06:K17–K22 till konstitutionsutskottet

*Mänskliga rättigheter,
FN-systemet m.m.*

4 § Mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m.

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU15

Mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m.

Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (m):

Fru talman! Utvecklingen i världen går som tur är framåt. På många sätt har aldrig så många människor haft det så bra som nu. Europa lever inte längre i skuggan av det kalla kriget. Land efter land har efter murens

fall gått från förtryck till frihet, demokrati och marknadsekonomi. I många delar av Asien ökar välståndet dramatiskt, men tyvärr följer det inte alltid hand i hand med demokrati.

Samtidigt som väldigt många människor får det bättre och bättre lever många andra i förtryck och djup fattigdom, i krig och konflikter, i stater i upplösning. Det är också där som de grövsta brotten mot de mänskliga rättigheterna förekommer. Men även i länder där konflikterna kanske inte syns på ytan förekommer gripanden och fängslanden utan rättegång, tortyr och dödsstraff.

Mänskliga rättigheter – är inte de självklara? Är det nödvändigt att utrikesutskottet behandlar de här frågorna gång på gång? Är det nödvändigt att vi här i riksdagen i debatter som denna kanske till och med försöker överglänsa varandra i fråga om vem som är mest för de mänskliga rättigheterna? Ja, fru talman, det är nödvändigt. Det är vi skyldiga alla de människor som utsätts för förtryck, kränkningar och brott mot deras mänskliga rättigheter.

De mänskliga rättigheterna är universella och grundar sig på alla människors lika värde. Det finns inget försvar för att bryta mot de mänskliga rättigheterna. Det finns inte heller någon förutbestämd ordning att vissa länder inte kan eller behöver följa dessa regler på grund av religion, kultur, specifik särart eller läge.

Utskottet är i det stora hela helt överens, och jag kan inte annat än instämma i det mesta som utskottet kommer fram till.

Vi har i alliansen en reservation, och där betonar vi vår syn på att det finns en principiell uppdelning mellan politiska rättigheter och ekonomiska rättigheter. Politiska rättigheter syftar till att skydda den enskilde från olika övergrepp. De civila och medborgerliga rättigheterna är absoluta, och de bör genomföras omgående i alla världens länder. Det är röst-rätt, yttrandefrihet, tryckfrihet och förbud mot tortyr och dödsstraff.

Om man ska hitta någon liten skillnad är det att vi i reservationen föreslår att riksdagen bör slå fast att politiska rättigheter ska ha företräde framför ekonomiska och sociala rättigheter, för att ytterligare betona absolutiteten i dessa rättigheter.

Jag vill i det sammanhanget passa på att yrka bifall till vår gemensamma reservation, nr 1.

Fru talman! Hur ser det då ut i världen i dag? Som jag nämnde i min inledning är det alltför många länder där läget för de mänskliga rättigheterna är riktigt allvarligt. Jag vill särskilt uppmärksamma läget i Iran och Kina. Det finns tyvärr alltför många länder som vi kan räkna upp, och en hel del av de länderna finns med i betänkandet.

Jag ska säga någonting om Iran. Iran har ratificerat konventionen om medborgerliga politiska rättigheter och konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. De har ratificerat konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, om barns rättigheter och så vidare. Trots detta fortgår kränkningar mot enskilda människor varje dag.

Europeiska unionen har varje år sedan 1983 lagt fram en resolution i FN om Irans bristande respekt för de mänskliga rättigheterna. Men FN:s rapportör har nekats tillträde till Iran, och de försök till dialog som EU gör verkar tyvärr lika resultatlösa som FN:s resolutioner. Här är det hög tid att både inom EU och i FN kraftfullare än i dag göra klart för Iran att

världen inte accepterar den ordning som nu råder. Det förekommer piskning på allmän plats. Det finns uppgifter om att stening fortfarande förekommer. Man stympar händer och fingrar på återfallstjuvar. Det är godtyckliga arresteringar. Man vet inte hur många – hundratals eller kanske mer – politiska fångar som finns. Rättssäkerheten är mycket svag. Specialdomstolar utan rättslig kompetens dömer. Enligt Amnesty Internationals rapport från 2005 genomfördes det 159 avrättningar i Iran under 2004.

I dagens Kina, som i stort har en positiv ekonomisk utveckling, är tyvärr brotten mot de mänskliga rättigheterna väldigt vanliga. Det var 3 400 människor som avrättades under 2004. Man dömer fortfarande människor till arbetsläger, utan någon riktig rättegång. Det är förbjudet att demonstrera och bilda föreningar, och man har fortfarande inte rätt att bilda fria fackföreningar. Utövarna av till exempel falungong förföljs fortfarande.

Det här är brister i världens största land som måste påtalas. Det finns brister på Kuba, i Nordkorea, Zimbabwe och Sudan. Det finns brister i USA. Vi vill ju, som hela EU, förbjuda dödsstraff. Här får vi inte vara rädda eller dra oss för att kritisera vilket land det än må gälla som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Det är vår skyldighet mot de människor som drabbats.

Främjandet av de mänskliga rättigheterna är prioriterade inom svensk utrikespolitik och måste naturligtvis även vara det i fortsättningen. Vi hoppas att bildandet av MR-rådet i FN nu kan göra att vi har bättre förutsättningar i det internationella samfundet att fortsätta arbetet med de här frågorna.

Jag vill avsluta mitt anförande, fru talman, med att citera den tillträdande ärkebiskopen – det brukar jag inte göra. Han sade så här i tv-soffan i morse: ”Att tappa hoppet är det värsta som kan hända.” I de här frågorna får vi inte tappa hoppet utan fortsätta att debattera frågan så ofta som vi kan.

Anf. 2 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till den borgerliga alliansens gemensamma reservation nr 1 som handlar om politiska rättigheter i förhållande till sociala och ekonomiska, reformeringen av FN och förtryck och förföljelse av HBT-personer.

Just nu, fru talman, i denna sekund precis som i nästa och nästa säljs en liten flicka någonstans i världen. Hon och tusentals andra små flickor och unga kvinnor berövas på det sättet sin själ, sin barndom, utnyttjas och förnedras för att andra människor vill tjäna pengar på deras kroppar. Om man ser de här flickorna i ansiktet ser man att de saknar hopp, tillit och framtidstro. De är dömda till ett utsatt liv, kanske för all framtid.

Fru talman! Just nu i denna stund mördas, skändas och våldtas människor i västra Darfur i Sudan. Folkmordet har intill nu skördat 300 000 offer minst, och två miljoner människor beräknas vara på flykt till följd av den djupa konflikt som raserar. Attackerna på civila understöds av den sudanesiska regimen och kränker på ett mycket grovt och stundtals utstuderat vis de mänskliga rättigheterna.

Fru talman! Just nu i dag hålls vitryska demonstranter fängslade efter att de har utövat den rätt som har sin grund i FN:s människorättskonvent-

ion, rätten att demonstrera och fritt uttrycka sin politiska åsikt. Uppgifterna varierar, men vi vet att åtminstone 400 personer har gripits runtom i Vitryssland. Det hävdar människorättsorganisationer på plats. De berättar också om hur polisen har tvingat in demonstranterna i polisbussar där de brutalt har misshandlats och transporterats till polisstationer i Minsk där de nu hålls i arrestlokaler under förnedrande och vidriga förhållanden. Några av dem har redan ställts inför rätta och dömts för huliganism och för att de har deltagit i de otillåtna mötena.

Fru talman! Alla människor är födda med samma fri- och rättigheter. Trots detta för oss till synes så självklara sker dagligen kränkningar av de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna. Det är rättigheter som vi här hemma i Sverige ofta tar för självklara. De exempel som jag nyss räknade upp är bara några bevis på att vår värld fortfarande är skriande orättvis. Förtryck och ofrihet är fortfarande ett världsomspännande faktum, och brott mot de mänskliga rättigheterna tar sig för oss främmande, skrämmande och alldeles förfärliga uttryck.

I kampen för mänskliga rättigheter slår utskottet fast att främjandet av dessa rättigheter ska vara en prioritet inom svensk utrikespolitik. Frågan inställer sig: Vad betyder det egentligen?

För mig betyder det att Sverige ska vara en stark röst för dem som inte har någon röst att själva uttala och formulera sina krav och rättigheter, för de unga demonstranterna som fängslats i Vitryssland, för de kvinnor i Darfur som våldtagits och skändats och för de unga flickor som säljs som sexslavar i Asien, i Östeuropa och runtomkring i hela världen, faktiskt också i Sverige. Det betyder att respekten för mänskliga rättigheter aldrig får kompromissas bort till förmån för ekonomiska intressen eller taktiskt politiska överväganden.

Så borde det vara, men det är inte alltid så att Sverige är en röst för dem som saknar röst och att Sverige aktivt tar ställning för att värna människors rättigheter här hemma eller långt borta. Sverige har på senare år ganska passivt sett på när EU har mjukat upp den hårda linjen mot diktaturens Kuba och inte hållit fast vid yttrandefriheten i samband med den senaste krisen, utlöst av publiceringen av Muhammedbilderna.

I kampen mot brott mot mänskliga rättigheter måste det vara glasklart, fru talman, var Sverige står. Sverige måste alltid ta ställning för de svagaste och de förtryckta mot förtryckarna och dem som utnyttjar. Att se på och tiga om kränkningar av de mänskliga rättigheterna, oavsett var i världen de sker och oavsett i vilken omfattning, är inget annat än att ge sitt samtycke. Kränkningar av de mänskliga rättigheterna måste alltid påtalas, kritiseras och också åtgärdas. Trakasserier, tortyr och förföljelse är ingenting annat än trakasserier, tortyr och förföljelse, oavsett om det är invånare i Angola, Iran, Saudiarabien, Bosnien eller Indonesien som utsätts för det. Det måste bli en insikt som drabbar oss i hjärtat, fru talman. Det måste bli en insikt som manar oss, nästan som ett moraliskt imperativ, att faktiskt stå upp och ta ställning.

Politiska rättigheter syftar till att skydda den enskilda från olika övergrepp. De flesta civila och medborgerliga rättigheterna är absoluta och ska genomföras. Till dessa hör rösträtt, religionsfrihet, yttrandefrihet, tryckfrihet, förbud mot tortyr, förbud mot dödsstraff och så vidare.

De kommunistiska regimerna som för bara ett årtionde sedan kontrollerade halva Europa hävdade att civila och medborgerliga rättigheter

saknade relevans under socialismen. I stället gjorde de anspråk på att ha förverkligat rättigheter av helt annat slag, rätt till arbete, sjukvård och så vidare. Nu har vi facit i hand. Vi vet att anspråken var falska. Dessa sociala rättigheter uppfylldes i allmänhet sämre under socialismen än i varje demokratisk marknadsekonomi.

Inte förrän alla mänskliga rättigheter garanteras för alla människor överallt i världen kan vi säga att människovärdet har värnats fullt ut. Det gäller såväl politiska som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Det är viktigt att påpeka att alla rättigheter måste finnas preciserade och tolkade till sin innebörd. Inte så sällan vantolkas de och påstås ha en vidare omfattning än vad det finns grund för i konventioner och rätt-praxis. När mänskliga rättigheter används som ett vidlyftigt begrepp, som vacker retorik, riskerar begreppets värde att urholkas. Det är därför det är viktigt att återvända i tankarna till de exempel jag drog i början: barnet, flickan som såldes, kvinnan i Darfur som flyr och den unge demonstranten som fångslas i Minsk.

Det är viktigt att vi har en väldefinierad syn på vad den internationella rätten innebär och att vi inte håller på med allmänt hållna politiska önskelistor som präglar tolkningen av rättighetsperspektivet. Riksdagen bör slå fast att politiska rättigheter ska ha företräde framför ekonomiska och sociala rättigheter.

Fru talman! FN är en central del i att söka upprätthålla de mänskliga rättigheterna världen över. FN är det enda organ som med tillräcklig trovärdighet kan tala för hela världen. Men för att FN verkligen ska kunna förhindra brott mot de mänskliga rättigheterna måste organisationen omsätta deklarationen om skyldighet att skydda civila vid grova brott mot mänskliga rättigheter i praktiken, inte bara i ord utan i handling. När etnisk rensning och massmord äger rum med hänvisning till att det rör sig om ett lands inre angelägenheter ska det inte vara möjligt för världen att tåga. Då måste FN kunna ta sitt ansvar.

Det är positivt att FN nu kommer att ersätta den utskällda kommittén för mänskliga rättigheter med ett MR-råd. Vi anser att rådet bara ska bestå av medlemmar som respekterar sina medborgares mänskliga grundläggande fri- och rättigheter. Diktaturer som Libyen, Sudan och Iran ska utestängas och vara portförbjudna. Om vi legitimerar dem förlorar rådet den kraft för främjandet av mänskliga rättigheter som det skulle kunna ha.

Fru talman! Sverige bör också äga ledartröjan, ta sitt ansvar och gå före i utvecklingen internationellt och i FN och EU arbeta mot diskriminering och förtryck. Det får inte vara som hittills, att det som karakteriserar svensk utrikespolitik till exempel i EU är en minister som firar de tigande sångernas fest. Så kan vi inte fortsätta. Mitt hopp står i dag faktiskt till Jan Eliasson, en aktivist när det gäller mänskliga rättigheter. Det är underbart att veta att tiden för de tigande sångernas fest är slut och att arbetet med detta kommer att ytterligare intensifieras från och med hösten och framåt.

En diskussion om det globala arbetet mot förtryck av homosexuella, bisexuella och transpersoner måste också ta sin utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna och de konventioner som ska skydda och garantera dessa rättigheter. I dag är arbetet splittrat och fokuseras på incidenter i

enskilda länder snarare än på övergripande mönster och värdesystem som upprätthåller diskriminering och förtryck.

Fru talman! Det är dags att ta nya steg. På samma sätt som det finns internationella konventioner för minoriteters rättigheter och för att undanröja diskriminering av kvinnor bör det finnas internationella konventioner för att undanröja all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

Avslutningsvis, fru talman: Vi lever under samma himmel. Vi står på samma jord. Vi andas samma luft och dricker samma vatten. Det är en insikt som vi alla bör drabbas av. I paritet med detta måste vi en gång till understryka att mänskliga rättigheter är universella. De ska inte gälla ett fåtal privilegierade samhällen i väst. Den svenska regeringen får aldrig acceptera ofrihet, förtryck och lidande, här hemma eller långt borta. Då har förtryckarna vunnit och Sverige svikit de förtryckta.

Anf. 3 ALF SVENSSON (kd):

Fru talman! Först ska jag säga att det var väldigt trevligt att stå i en talarstol igen.

När man går här i korridorerna säger medmänniskor och kolleger ganska ofta: allt väl. Jag protesterar mot detta, för det är det absolut inte. Det är alltid något som är ett elände. När vi går till denna överläggning i dag finns det ingen som helst möjlighet att säga att allt är väl. Det värsta är väl att vi inte tror att det någonsin blir det heller, i varje fall inte under vår levnad. Därför är det gränslöst viktigt att vi håller den här frågan riktigt vid liv. Det är väl den mest centrala fråga som kan diskuteras eller resoneras om i den här salen.

Det står i betänkandet, och jag gillar verkligen de uttrycken: ”Främjandet av mänskliga rättigheter skall, som tidigare, utgöra en integrerad del i all utrikespolitik. Engagemanget för de mänskliga rättigheterna ligger i Sveriges intresse och speglar dessutom förhoppningar om en värld där människor kan leva fria och trygga, utan fruktan och nöd.”

Nu är detta naturligtvis ett betänkande från utrikesutskottet, men jag tycker faktiskt att mänskliga fri- och rättigheter är frågor som bör ligga i all politikens intresse. Och de bör inte enbart vara integrerade utan vara grundfundamentet för all politik. All politik ska vara baserad på respekten för varje individs värde, integritet och okränkbarhet.

Jag vet också att detta är utrikespolitikens och utrikesutskottets dag. Men vi tillhör ju FN-systemet, och ibland kanske vi också ska titta lite grann på hur det ser ut precis runt våra egna knutar när det gäller de mänskliga värdena och rättigheterna. I dag kommer en massa elever att mobbas på skolgårdarna. Det är förskräckligt. Man är ängslig för att gå till sin arbetsplats. Vi har i veckan haft brevbärare som hesiterat om de skulle dela ut posten därför att konvoluten, såvitt jag förstod, innehöll sådant man inte ville dela ut om man var demokratiskt sinnad. På ett ställe funderar man över om elever ska få sänkt betyg därför att de betar sig rasistiskt och främlingsfientligt. Jag såg i går att alla politiska partiers representanter nu var beredda att se till att betyget också blev sänkt.

Vi har ett uttryck som dyker upp av och till i vårt samhälle som jag tycker är vedervärdigt och borde bannlysas, fru talman, och aldrig få existera i denna kammare eftersom det är en helt omöjlig ordkombination, nämligen hedersmord. Ordet heder ska aldrig kombineras med

någonting så vedervärdigt som mord, men detta ord finns faktiskt numera i den svenska vokabulären.

Sedan är jag helt klar över att vi här, som vi också gör, ska ta upp de stora internationella och globala sammanhangen. Själv hade jag i förra veckan förmånen att få vara moderator på ett seminarium om Darfur. Jag håller helt med om det som sades här: Det är fasansfullt det som sker. Men ännu mer fasansfullt, höll jag på att säga, är ju att det ska gå månad efter månad och år efter år utan att FN har kraften att ingripa, att man ska sitta där och konferera – nu menar jag inte att man *inte* ska konferera – utan att kunna komma fram till något som kan rädda denna mängd människor som i dag egentligen bara går och väntar på en sak, nämligen att bli dödade, och inte ser något hopp, såsom nämndes här.

Jag tycker ibland att världssamfundet har fixerat sig, liksom kanske vi alla, vid vad folkkräkten ger oss för möjligheter. Jag tycker att vi borde ta en rejäl diskussion om vad vi har för möjligheter utifrån respekten för varje enskild individ att göra insatser. FN-stadgan och FN-systemet markerar ju ändå mycket starkt att det är individen som har rättigheter i första hand.

I söndags var vi fyra riksdagsledamöter som var med på ett seminarium anordnat av Ecpat. Man har också här i dag snuddat vid vad Ecpat sysslar med – ni vet den här organisationen som arbetar aktivt mot barnprostitution. När man får siffrorna och hör vad som händer blir man så dyster till mods att man knappt orkar gå hem. Skulle man överföra detta till sin egen miljö, hur det vore om ens egna barn, ens egna nära och kära, levde i denna typ av totalt moraliskt ödeläggande moras, skulle man vara mer än förtvivlad. Här finns verkligen mycket att göra.

Samtidigt får vi väl hitta något glädjeämne också. I går fångades den västafrikanske krigsherren Charles Taylor och är nu på väg till domstol. Det måste väl ändå ingjuta hopp, för att använda detta utomordentliga ord från herr nyvalde ärkebiskopen en gång till, i en hel del kretsar.

Jag tycker alltså att FN:s stadga mer skulle lyftas fram och strykas under. Det måste vara den stora möjligheten för en nation som vår att i tid och otid säga: FN-stadgan säger! Vi förväntar! Det är min och partiets väldiga förhoppning att FN ska få lite mer kraft och klös.

Sedan kan man naturligtvis fråga sig vilka möjligheter vi har förutom att tala om FN:s möjligheter och stryka under FN:s kapacitet och förhoppningarna att FN ska få större kraft. Här menar jag att biståndet spelar en roll och kan spela en roll. Vi ska vara stolta över att svenskt bistånd spelar en roll för att främja mänskliga fri- och rättigheter. Man kan naturligtvis inte förvänta sig att respekten för mänskliga fri- och rättigheter ska existera från en dag till en annan, men att öppna fönster och dörrar och finnas där och bygga upp demokratins institutioner tror jag har ett oerhört stort värde.

Jag tror dessutom på diplomatin i det här sammanhanget. Här är jag bekymrad och besviken över att Sverige inte gör mer. Det kanske sker nu; vi får väl hoppas att Eliasson orkar. Eller så får vi naturligtvis hoppas att det blir en annan tingens ordning efter september. Vi kan ställa nästan alla våra förhoppningar dit, tror vi. Vi får verkligen hoppas att diplomatin får kraft. Att vi lägger ned ambassader i en alltmer globaliserad värld – det har jag många gånger stått här och sagt – är helt oacceptabelt. Det är självklart att diplomatin ska spela den avgörande rollen i en alltmer glo-

baliserad värld där teknik och allt gör att vi lever gränslöst beroende av varandra. Därför skulle vi öppna fler ambassader än de som är öppna och se detta som ett bidrag för att stärka mänskliga fri- och rättigheter.

Fru talman! Inget ekonomiskt system, inte ens demokratin garanterar respekt för mänskliga fri- och rättigheter, varken marknadsekonomi eller allra minst planekonomi gör detta. Därför tror jag också att man av och till skulle behöva fundera lite grann på den djupaste idén bakom mänskliga fri- och rättigheter. Den har naturligtvis med människovärdet att göra. Varifrån får vi den idén? Föds vi med den eller implementeras den i hem och skola? Varifrån får vi den?

Då förstår ni att jag måste få läsa innantill. Jag ska läsa ur en bok som var kurslitteratur på universiteten, i varje fall förr i tiden, nu vet jag inte hur det är. Det var den store professorn Alf Ross som skrev en mycket känd och omtalad bok, *Varför demokrati?*

Fru talman! Jag tror att jag ska hinna läsa några meningar ur den.

”Men varifrån härstammar i sin tur dessa idéer och vilken ’giltighet’ äger de? Är de eviga idéer som uttryck för det gudomliga i människans natur, eller är de blott en produkt av en viss social struktur och förutbestämda att gå under med denna struktur? Är demokratins trofasta anhängare de sista representanterna för en döende kulturperiod, som kämpar en hopplös kamp för idéer, vilka är dömda till undergång? Eller är de bärare av en kungstanke, som är människans adelsmärke och som aldrig kan dö, så länge människoanden lever? Har en vädjan till människans moraliska krafter överhuvud någon mening, eller är idéerna själva endast en automatisk biprodukt av den ekonomiska utvecklingen?”

Vi står här vid gränsen till en metafysisk livstolkning, och den som vill stanna på den vetenskapliga kunskapens grund gör bäst i att tåga. Även utan metafysiska garantier för evigheten kan man i trohet utföra stundens gärning. Den oomtvistliga stödjunkten härför är en humanistisk och kristen kulturtradition, som i varje fall har den gnista av evigheten i sig, att den genom växlande tider och växlande kulturer gång på gång har appellerat till djupgående strävanden hos människan.”

Så skrev Alf Ross, och hans verk *Varför demokrati?* har ansetts vara ett av de absolut bästa skrivna om demokratin.

Jag tror att det i grunden handlar om detta, om människovärdet, att vi får inympat i oss så tidigt som det någonsin går att människan har ett okränkbart värde. Det är grunden för respekten för mänskliga fri- och rättigheter.

Fru talman! Jag ska yrka bifall till tre reservationer, 1, 4 och 5.

Anf. 4 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Engagemanget i riksdagen när det gäller de mänskliga fri- och rättigheterna är inte att ta fel på. Det visar dagens debatt och de som har yttrat sig före mig. Det visar det betänkande vi har med inte mindre än 458 olika motionsyrkanden som tar upp olika aspekter på de mänskliga fri- och rättigheterna. Det visar den aktiva politik för mänskliga rättigheter som har ett utomordentligt starkt stöd i riksdagen och att frågorna verkligen engagerar partier och ledamöter. Det är mycket gott.

Men alla dessa yrkanden visar också att det finns en självkritik mot vad vi åstadkommer, att det finns önskemål inom riksdagen på ett starkare och tydligare agerande på många områden och att Sverige kanske

ska försöka arbeta ännu mer resultatnriktat än hittills. Detta måste ses som en utmaning för dem som företräder Sverige, och de bör ta upp detta konstruktivt. Det måste utgöra en tillgång och en styrka när man i olika sammanhang fortsättningsvis agerar för de mänskliga rättigheterna.

Jag har lyssnat på dem som har talat före mig i debatten och jag instämmer som sagt var i ganska mycket av det de säger. Men det finns en problematik som tas upp i reservation 1, som några talare har varit inne på, där jag tycker att de tänker lite fel. Det är relationen mellan politiska och sociala rättigheter.

Det är klart att fattigdom aldrig får utgöra någon anledning till att inskränka en politisk eller ideell mänsklig rättighet. Men fattigdom betyder också att frihet och mänsklig rättighet för många människor bara är formell, inte reell. Den som ligger i en rännsten och svälter har inte så stor reell nytta av tryckfrihet. Den som är utblottad, fattig och utan mat har sannolikt ingen möjlighet att hålla sig vare sig med skrivmaskin, dator eller än mindre att äga en tidning eller ett bokförlag.

Det finns alltså en bestämd relation mellan de sociala rättigheterna och förverkligandet av de politiska rättigheterna. Det sambandet går inte att prioritera bort så som man vill i den borgerliga reservationen. Det är alltså nödvändigt att vi kämpar för de allmänna mänskliga rättigheterna.

Rätten till liv bildar ju utgångspunkten, men rätten till liv förutsätter rätten till mat. Den förutsätter rätten till en anständig eller möjlig försörjning. Har man inte en möjlig försörjning har man inte de ideella rättigheterna. Detta samband finns. Då kan man inte säga att vi prioriterar de rättigheter som det är lättast för dem som har det bättre ekonomiskt att utnyttja, men vi nedvärderar de sociala rättigheterna, det vill säga att man också ska skapa anständiga sociala villkor. Anständiga sociala villkor för människor är en grund för att de ska kunna utnyttja sina allmänna politiska rättigheter.

Bland de många yrkandena i det här betänkandet finns ett stort antal som uppmärksammar de systematiska övertramp av mänskliga rättigheter som sker i olika länder. Det har riksdagen tagit upp i andra sammanhang, och vi har därför inga yrkanden när det gäller till exempel det vi har aktualiserat om den marockanska regeringens politik i Västsahara och dess förbrytelser mot mänskliga rättigheter i det sammanhanget eftersom dessa landsspecifika frågor inte direkt tas upp.

En fråga har vi dock i en reservation riktat uppmärksamheten mot. Det är förekomsten av brotten mot de mänskliga rättigheterna i Kina, där det förekommer dödsstraff och tortyr. Vi ser att arbete bedrivs, inte minst genom den dialog som EU försöker få till stånd, och att man försöker få starkare markeringar. Men vi menar att man måste sätta mer kraft bakom orden. Även om jag inte vill ha en votering i den här frågan kommer Vänsterpartiet givetvis att fortsätta att verka i den riktningen att man måste försöka pressa fram förändringar i den kinesiska så kallade folkrepubliken.

Vi har också deltagit i en reservation om en internationell konvention om avskaffande av all diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet. En sådan konvention skulle vara ett bra mål för det arbete som såväl Sverige som EU bedriver på området. Den skulle utgöra ett reellt stöd för människor som i alltför många länder är utsatta för diskriminering och förtryck.

Fru talman! Jag inleder med att notera det goda i den prioritet och det engagemang som Sverige visar kring fri- och rättigheter. Samtidigt är det på sin plats att utan att förringa de insatser som vårt land gör konstatera att även solen har fläckar. Vi måste notera att Sverige självt ibland får kritik för att inte konventioner om mänskliga rättigheter är fullt ut tillämpliga i svensk rätt och att Sverige ofta får kritik för brister i asyl- och utlämningsärenden.

Riksdagen kommer att behandla dessa frågor i annat sammanhang, men jag tycker att det är viktigt att när vi diskuterar internationella frågor veta att vi står starkare desto bättre vi stödar framför den egna dörren.

Fru talman! Slutligen vill jag för egen del, inte för mitt parti, men det kanske framgår, konstatera den roll som EU och Sveriges arbete i EU spelar för de mänskliga rättigheterna. Genom EU:s starka betoning av mänskliga rättigheter har det i många länder som har sökt, eller söker, medlemskap skett avsevärda förbättringar. Det må gälla Turkiet. Det må gälla förhållanden för minoriteter som romer i Centraleuropa och så vidare. EU är en sorts fyrbåk. Länder som söker sig närmare EU försöker hyfsa sin demokrati, hyfsa sin behandling av minoriteter och förbättra sig när det gäller tillämpningen av de mänskliga rättigheterna. Nödvändiga insatser för att bekämpa terrorism eller politiken i asylfrågor får inte drivas dithän att unionens trovärdighet på detta område kan fläckas. Det kräver uppmärksamhet också framöver – som också andra har varit inne på.

Fru talman! Jag vill beklaga att den nya konstitutionen för EU tills vidare har stoppats. Dess legalt bindande rättighetskatalog hade ytterligare stärkt rättigheterna inom den starka internationella aktör för rättigheterna som EU är och bör fortsätta att vara.

Anf. 5 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Fattigdom och hunger är en sak. Politiska rättigheter är något annat. Varför envisas, fru talman, svensk vänster och svenska kommunister med att tro att grundläggande mänskliga fri- och rättigheter exklusivt ska tillhöra oss i den västliga, rika, välsituerade, ombonade och trygga världen? Varför begriper inte svensk vänster att de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna bör tillhöra alla, överallt och på alla sätt? De politiska rättigheterna syftar till att skydda människor från övergrepp. De är för demokratins skull. De är grunden för mänskliga rättigheter. De finns där i form av yttrandefrihet, religionsfrihet, rösträtt, förbud mot tortyr och dödsstraff. Det är politiska rättigheter.

Kommunister världen över håller hela tiden fram sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter som något fint att gömma sig bakom i stället för att införa demokrati. Men de rättigheterna är processuella, fru talman, det vill säga de kan genomföras successivt i takt med att man når ekonomiskt välstånd, fred eller vad det kan vara fråga om. De är alltid processuella och inte absoluta.

Mänskliga rättigheter är bindande och grundläggande. Där är vattendelaren mellan svenska Vänstern och alliansen – och mitt parti i synnerhet.

Anf. 6 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Jag tror att Cecilia har lyssnat dåligt på vad jag har sagt. Jag sade att detta att det förekommer fattigdom aldrig får tas till intäkt för att beskära de allmänna politiska och allmänna mänskliga rättigheterna. Jag sade att det finns ett samband mellan de sociala rättigheterna. Det är inte för att komma ifrån de allmänna rättigheterna. Det är inte för att jag är för att det ska finnas tortyr eller inskränkningar i yttrandefriheten. Men jag säger att den som ligger och svälter i rännstenen, den som är utan mat, den är föga betjänt av att Cecilia Wikström säger: "Du har ju tryckfrihet." Det är kanske rätten till liv, mat, läkarvård och sådana saker som den människan upplever som primärt.

Vi måste se detta samband. Då går det inte att säga att de politiska rättigheter som vi har i väst, i de utvecklade länderna, är förmer än andra. De politiska rättigheterna är okränkbara, men vi måste också se till att människors sociala rättigheter tillgodoses. Det är grundvillkor för livet. Vi lever dock av mat.

Anf. 7 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Människan lever inte av bröd allena utan också av de stora orden som frihet, rättvisa, att vara sedd och bekräftad samt att få uttrycka sin mening. Det är en djup skillnad, Kenneth Kvist, mellan liv och existens.

Vi menar precis vad vi skriver i reservationen. I detta replikskifte låter det precis som om du håller med om den reservationen. Vi har skrivit att sociala och kulturella rättigheter ska införas processuellt sedan basen har grundlagts, de grundläggande fri- och rättigheterna, det vill säga förbud mot tortyr och förbud mot dödsstraff. Det handlar om rätt till liv, även om man hör till en minoritet i ett land. Det här är avgörande. Här går en vattendelare i svensk politik.

Vi ser i dag reminiscenserna av det kommunistiska manifestet blossa upp. Man gömmer sig bakom sociala rättvisor, att människor har tak över huvudet och arbete, oaktat de har valt det själva eller inte utan har blivit påtvingade pålagor, och då har man samvetet och ryggen fri. Det är oacceptabelt.

Fru talman! Det är oacceptabelt att försvara bristen på demokrati och mänskliga rättigheter, undermålig rättssäkerhet och tryckfrihet med hänvisning till att sociala rättigheter upprätthålls. Det här är spåren av en svunnen tid. Överallt i världen har kommunismen rasat, men på sina håll finns den kvar. Det ser vi exempel på här och nu.

Anf. 8 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Det är dåligt lyssnande av vad jag försöker säga från Cecilias sida. Hon är på något sätt fast i en diskussion med mig som kanske hade varit relevant för 25 år sedan och vad jag ansåg då.

Man kan inte säga att det ena kommer före det andra. Har du inte rätt till liv? Ska du inte ha möjlighet till åtminstone en rudimentär försörjning? Kan du säga att ni inte bryr er om sådant utan bara koncentrerar er på de ideella friheterna?

Vi måste naturligtvis arbeta samtidigt för både-och. Jag menar att den borgerliga reservationen inte beaktar detta. Därför är jag i denna del för utskottets skrivningar, som inte ska beskyllas för att vara en kom-

Anf. 9 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag begärde faktiskt ordet i mångt och mycket för att få säga att det var en utomordentlig plädering för EU-medlemskapet. Den hade jag gärna velat hålla själv till alla partikamrater Sverige över. Jag tycker nämligen att vi är för dåliga på att tala om vad EU har betytt för att främja just det vi står och talar om här i dag, som att få bort dödsstraffet och insikten om att nationalstaten inte på något sätt berättigar oss att hålla de värden vi talar om för oss själva utan att vi ska vara aktiva i att försöka inkorporera så många som möjligt i det tänkandet. Jag tackar för det. Jag kunde inte bara resa mig, utan jag var tvungen att gå fram hit till talarstolen, fru talman.

Sedan är det ju så, när vi talar om demokrati och mänskliga fri- och rättigheter, att det ibland finns de som omfattar det som om det enbart är en fråga mellan minoritet och majoritet. Jag menar ju att det i demokrati-begreppet finns en människosyn, som jag i all hast försökte referera till, som kräver av oss det engagemang som medför att vi bryr oss om vår nästa. Annars är det inte demokrati.

Sedan kan man naturligtvis hela tiden fråga sig var det här börjar. Jag menar att det börjar just där, de mänskliga fri- och rättigheterna börjar med detta att vi ser medmänniskans okränkbara värde. Därför tror jag att just respekten för mänskliga fri- och rättigheter liksom måste få sätta sitt avtryck i sinnet för att vi utifrån detta sedan ska kunna aktivera oss för att kunna skapa drägligare villkor i alla avseenden.

Jag har naturligtvis fastnat för denna väl lästa bok, och det måste ändå vara hugnesamt för den gamle gode Kenneth Kvist att höra avslutningen i Alf Ross *Varför demokrati?* Hinner jag läsa den, fru talman? Slå inte i bordet förrän jag är färdig. Det är bara fem rader: ”Kampen om demokratin fortgår således samtidigt på det moraliska, det rättsliga och det ekonomiska området. Dessa tre områden är intimt förbundna i inbördes växelverkan. Varje dag försiggår kampen på alla fronter. Det är vår tids största drama. Vi är alla medansvariga för dess utgång. Det gäller icke endast vår frihet utan också drömmen om ett lyckligare och rättfärdigare samhälle.”

Det är nästan så att Kenneth Kvist kan instämma i det jag sade nu.

Anf. 10 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Det är nog inte så svårt att instämma i det. Men vad jag menar är att kampen för rättvisa hänger ihop med fri- och rättigheterna. Jag delar uppfattningen. Nästans okränkbarhet, för att nu använda Alf Svenssons terminologi, fru talman, är en bra utgångspunkt. Människornas lika värde är en bra utgångspunkt. Då måste vi garantera människornas möjlighet till liv, det vill säga också en försörjning, samtidigt som vi garanterar henne alla de ideella eller politiska fri- och rättigheterna. Man kan så att säga inte gradera upp den ena typen och gradera ned den andra. Det är den poäng jag ser.

När det gäller EU-frågan är vi överens. Jag tycker att det är ett bekymmer att den frågan får vara så nedtonad och att man är så försiktig från de politiska partierna när det gäller att tala om vad det är för typ av

*Mänskliga rättigheter,
FN-systemet m.m.*

union som Sverige har gått med i och vilken roll denna union – och Europa – faktiskt spelar globalt sett. Sedan kan den rollen spelas bättre, mer aktivt och med en annan tonvikt. Det är fråga om de politiska viljorna i Europa. Men att unionen har spelat en stor, positiv roll, inte minst på de mänskliga rättigheternas område, det måste man inte bara erkänna, utan det måste man också tydligt tillskriva den.

Anf. 11 ALF SVENSSON (kd) replik:

Fru talman! Ja, jag håller verkligen med om det och hoppas att det blir ett engagemang framöver. För vad händer annars med vårt Europa, om engagemanget och orken för unionen minskar, tappas bort? Det får inte hända. Jag tycker att det nästan är det största som vi har varit med om under vår levnad, att järnridån har fallit och att Europa andas med båda lungorna. Vi har också kunnat inkorporera de stater som tidigare hölls utanför, som faktiskt många gånger hölls i fattigdom och förnedring.

För att avsluta det egentliga inlägget vill jag stryka under att det här hänger samman men att man måste börja med att se medmänniskans okränkbarhet och kanske inte börja med det sociala.

Anf. 12 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Jag tror ju att om medmänniskan är okränkbar så har medmänniskan rätt till sin andliga frihet men också rätt till sina möjligheter att över huvud taget utnyttja den andliga friheten. Och då har den också sociala rättigheter. Då har den rätt till kunna upprätthålla sitt liv. Då har den rätt till en anständig social existens. Det är ett grundvillkor för att man också ska kunna ha någon användning för de politiska och ideella rättigheterna. Det är det jag menar att man egentligen missar i den borgerliga reservationen.

Anf. 13 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Förra gången som kammaren diskuterade mänskliga rättigheter och FN-systemet var den 15 juni förra året. Då hade jag nöjet att gratulera Jan Eliasson till posten som ordförande för FN:s generalförsamling. Nu får jag tydligen gratulera på nytt, denna gång till utrikesministerposten. Jag utgår ifrån att han kommer att läsa protokollet som utrikesminister. Han har stora förväntningar på sig att förstärka Sveriges röst i världen, inte minst när det gäller de mänskliga rättigheterna.

Det finns en hel del skamfilade frågor om mänskliga rättigheter att rehabilitera. Det räcker att nämna tveksamheten när det gäller att kalla det som sker i Darfur för ett folkmord, att undvika att ge tydliga besked till Putin om det som skett och sker mot människorna i Tjetjenien, bristen på konsekvent agerande i EU för att ha kvar vapenembargot mot Kina och därmed värna det betydligt mindre Taiwan och tveksamheten i fråga om att tala klarspråk med USA när mänskliga rättigheter träds för när som i fallet med de utvisade egyptierna och det som händer i Guantánamo och Abu Ghraib-fängelset. Regeringens praktiska politik har inte hittills överensstämmt med de vackra ord som regeringen har uttalat. Det majoriteten skriver till försvar för regeringens agerande blir på samma sätt tomma ord på flera ställen också i det betänkande som vi nu behandlar. Mindre av tomma fraser och mer verkstad är vad jag efterlyser. Det

är utmaningen för den nye utrikesministern, och jag tror faktiskt att han klarar det.

Alf Svensson pekar, när vi diskuterar mänskliga rättigheter, också på vikten av att ståda framför egen dörr. Det finns många frågor som man kan ta upp även i Sverige i det sammanhanget. Det gäller inte minst integrations- och flyktingpolitiken, och där har vi också sett vad Europadomstolen säger om vårt eget agerande. Nu diskuterar vi ju de frågorna i andra sammanhang, och vi har i första hand det internationella perspektivet för ögonen. Ändå vill jag också betona vikten av detta. Ska man kunna agera utåt är det viktigt att vi också stödar framför egen dörr.

Fru talman! Den roll som FN har för att upprätthålla fred, främja mänskliga rättigheter och att hjälpa till vid katastrofer och konflikter är viktig. Den bör inte bara värnas. Den måste stärkas. Det är lätt att uttala stöd för FN. Det är att ansluta sig till en utrikespolitik som strävar efter att lösa konflikter och hot i världen mellan länder och folk med hjälp av institutioner, med diplomati, som Alf Svensson sade tidigare, med förhandlingar, överenskommelser och samarbete. Det är motsatsen till en utrikespolitik som föredrar den starkes rätt framför den svages och rätten att kränka människor och individer.

FN har en viktig uppgift att ta sig an att som den enda globala företrädaren för världens stater i högsta möjliga grad motverka farliga effekter av unilateralism, en bättre utvecklingspolitik måste formars, det mänskliga rättighetsarbetet stärkas, säkerheten måste öka och rustning och icke-spridning av massförstörelsevapen minska. När det gäller massförstörelsevapen och icke-spridning blev toppmötets resultat tyvärr en stor besvikelse. Där måste nya tag tas. Inte minst USA måste fås att förstå att det också handlar om att fullfölja avtalade nedrustningar och minskningar av den kärnvapenarsenal som finns och inte enbart fokusera på icke-spridning. Viktigt är också att hantera den fredliga användningen av kärntekniken.

Rådet för mänskliga rättigheter ska nu ersätta den tidigare ineffektiva och dubbeltidiga MR-kommittén där människorättskränkande länder som Libyen, Kina, Sudan och Iran inte enbart kunde vara medlemmar utan också ordförandeland. Libyen var ju det nu senast. Det är mycket stötande. Det förändrade rådet innebär en kompromiss där det fortfarande inte är uteslutet att samma situation kan uppstå igen. Det återstår att se hur det nya rådet nu kan fungera. Det är viktigt att det ges långtgående befogenheter och möjligheter att utreda huruvida medlemsstaterna och andra uppfyller de mänskliga fri- och rättigheterna.

FN måste också fungera som motor i arbetet med att skapa en rättvisare värld utan fattigdom och ekologisk utarmning. Motiven är både solidariska och säkerhetspolitiska.

Fru talman! Kampen för mänskliga rättigheter ska vara central i utrikespolitiken. Det har framhållits tidigare. Kampen får inte stanna vid nationsgränsen. Överallt där mänskliga rättigheter kränks måste ett FN-engagemang kunna utlösas. FN:s toppmöte deklarerade skyldigheten att skydda, och den måste nu omsättas i praktiken. Darfur står sedan länge på tur. Det är fullständigt orimligt att diktatorer och totalitära regimer ska kunna använda landgränser som skydd för att tortera, massmörda och förfölja människor.

För knappt två veckor sedan var det presidentval i Vitryssland. Det blev ett val där segraren kunde utnännas i förväg, ett val där segraren själv bestämde hur stor segermarginalen skulle vara, ett val där folkets röster inte spelade någon roll.

Det vitryska folket lever i ett samhälle som är svårt att föreställa sig. Det är ett samhälle där myndigheterna använder lagstiftning för att förhindra organisationer och individer att uttrycka sina åsikter. Det är ett samhälle där man tystar oppositionen genom hot, trakasserier, våld och långa fängelsestraff. Det är ett samhälle där oppositionella och de som vågade tappert påtala valfusket städades undan och fängslades. Det är ett samhälle där mänskliga fri- och rättigheter kränks dagligen.

Vitryssland är Europas förhoppningsvis sista diktatur. Det är oftast i diktaturer som mänskliga rättigheter har det svårast. Därför är arbetet för demokrati en viktig del i kampen för mänskliga rättigheter. Det vi har sett i Vitryssland de senaste veckorna manar oss inte enbart till att stödja de oppositionella krafterna. Det visar också tydligt hur de politiska rättigheterna, som oftast kränks i diktaturer, är grundläggande för människors fri- och rättigheter. Det innebär inte att alla demokratier går fria från att misshandla mänskliga rättigheter – inte ens den största demokratin USA, som ofta benämns som den främsta demokratin.

Här har förts en debatt om definitionen av mänskliga rättigheter. De mänskliga rättigheterna har fler dimensioner. Att ha hälsan och mat för dagen är också en mänsklig rättighet, liksom tak över huvudet och frihet från svält. Att inte bli diskriminerad och stigmatiserad är en annan rättighet. Hiv-smittade och andra sjuka blir ofta utsatta för det. Det rör sig om ca 40 miljoner människor som i dag är hivsmittade. En viktig del i arbetet med hiv/aids är att verka för att diskriminering och stigmatisering av hivsmittade upphör. Den omfattande aidsepidemin i den fattiga delen av världen är dessutom ett av de största hoten i dag mot hälsa och välfärd som också är en mänsklig rättighet. Kampen mot hiv/aids är därför viktig ur flera aspekter också i det människorättsliga perspektivet.

Homo- och bisexuella och transpersoner är en annan grupp som sitter trångt när det gäller mänskliga rättigheter. I stora delar av världen utsätts de för ett brutalt förtryck av statsmakten eller från religiösa eller sociala rörelser. Därför är det viktigt att stärka HBT-perspektivet i FN-arbetet. Vi har redovisat hur det kan göras i de motionsförslag från Centerpartiet som vi har lagt fram och som behandlas i betänkandet. Centerpartiets motionsförslag har resulterat i några få reservationer. Jag ber att få yrka bifall till reservationerna nr 1 och nr 6 och i övrigt yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i de delar där reservationerna inte står emot.

Anf. 14 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! I detta betänkande har vi gått igenom och för det mesta ratat över 450 yrkanden som berör de mänskliga rättigheterna på vår gemensamma jord. Mycket arbete är nedlagt med omsorg och omtanke som speglar det sämsta hos människan – att förtrampa, förtrycka, slå, fängsla och till och med döda sina bröder och systrar – men också mycket som speglar det bästa i vår natur, nämligen att sträva efter och kämpa för att detta ska upphöra och att både inre medvetenhet i oss alla och yttre regler och överenskommelser ska leda mänskligheten mot ljus, fred och insikt.

Det är grymt att i dag behöva hoppa över så stora saker som mänskliga rättigheter i Iran, det allomfattande kvinnoförtrycket i det allomfattande patriarkat som vi fortfarande lever i och att i dag tillfälligt släppa kravet på migrantarbetarnas rättigheter i ett svenskt undertecknande av FN-konventionen. Men allt hinns inte med, fru talman. Vi är dessutom själva bara människor som bara klarar av en liten tugga i taget.

Det gör mig ont. Mest ont gör mig den folkfördrivning som pågår i det tysta på ett berg i Arizona. Peabody Coal Company svälter ut, hotar och förföljer de spillror av två indianfolk som försöker samsas på sitt heliga berg Black Mesa. Tyvärr är berget fullt av sådant som mörksinnade människor älskar mest: fossila bränslen. Till förmån för kol- och uranbrytning godkänner den regering som vissa fortfarande vidhåller är demokratisk detta flerhundraåriga utrotningskrig mot en minoritet som aldrig haft en regering eller krigsmakt, bara sin samhörighet med vår gemensamma jord.

Diné och Navahofolkets sega men nästan utsiktslösa kamp för att alls få leva i sina skjul med några getter på sitt uttorkade berg står för mig som det ultimata utropstecknet för skönheten och tragiken i kampen om de mänskliga rättigheterna.

Motbjudande, apropå USA, är också hur domstolsväsendet där har lyckats förvränga intentionerna i dessa individens lilla skyddande rättsliga hölje till att omfatta även företag som förmånstagare och objekt för mänskliga rättigheter. Mot denna helt bakvända ordning skulle jag vilja höra våra nya utrikesministrar protestera, gärna högt och ljudligt, i det svenska skrytbygget i nya kejsarens nya Rom – Washington.

Vi är för övrigt många som hellre skulle ha sett nya ambassader och beskickningar i Erbil, Minsk och Kabul till exempel till väsentligt lägre kostnad, men till väsentligt större mänsklig vinst för rättighets- och fredsarbetet.

Jag tror att motståndet i världen mot erkännande och upprättande av mänskliga rättigheter är absolut starkast när det gäller homo-, bi- och transsexuella. Där är föraktet, motviljan, förnekelsen och hatet som allra störst så gott som överallt, och därför är också behovet av uppmärksamhet störst.

Här, mina vänner, har Sverige och demokrater världen över en enorm uppförsbacke. Därför är det lika bra att börja verka för intentionerna i flerpartireservationen 6 om en internationell konvention om avskaffande av sådan diskriminering. Jag yrkar därför bifall till den. Min bedömning är att det kommer att ta tid. Men om inte vi törs börja, vi som så gärna vill berömma oss av tolerans och vidsyn, vem skulle då göra det? Inga av våra partikamrater på så nära håll som i Baltikum vill göra ens detta erkännande.

Därnäst bekymrar det mig att den fullständigt grundläggande rättigheten till mat och vatten, överlevnaden helt enkelt, inte är säkrad. Rätten till mat är bara implicit för närvarande och skyddas inte heller av ett fakultativt protokoll och därmed möjligheten att ställa regeringar till svars som de andra stora MR-konventionerna gör.

Sverige har haft en tveksamhet att alls bidra till upprättandet av ett sådant protokoll, och fortfarande saknar vi som längtar efter nollsvält en tydlig, synlig och allvarligt menad svensk förhandlingsinsats i den Genèvegrupp som förbereder detta.

För vårt dyraste, viktigaste och mest hotade livsmedel och vår mirakelmedicin – vatten – finns det inte tillstymmelse till konvention. Denna resurs borde före allt annat vara skyddad och helgad i en allomfattande konvention som spärrar för kommersialisering, förorening, dränering, exploatering och egenmäktigt förfarande av vad sort det vara må. Därför säger jag ja, och yrkar därmed bifall, till reservation 2. Utan mat och vatten finns ingen ork till kamp för andra rättigheter och inget liv alls.

Jag måste inflika en kommentar till den diskussion som kammaren har haft i dag om skiljelinjen. Jag skulle till Folkpartiet, och tyvärr numera också resten av den borgerliga alliansen, vilja säga att skiljelinjen går mellan er och FN. I FN och i alla uttolkningar, skrivelser och stadfästelser av hur de mänskliga rättigheterna i FN ska uttolkas är det fullständigt klarlagt och fullständigt uppenbart att alla rättigheter ska samspela, samverka och förstärka varandra. Och man har för länge sedan övergett en prioriteringsordning. Därför, Cecilia Wikström, går inte skiljelinjen mellan er och oss andra i svensk politik, utan den går mellan er och FN. Jag trodde att ni skulle bli isolerade i denna fråga och tvingas släppa den. Men tyvärr har ni fått med er de andra i den borgerliga alliansen.

Sveriges roll i världens arbete för mänskliga rättigheter är också värt att nämna några ord om. Vi berömmar oss som sagt gärna i detta sammanhang och är, som alla märker, ytterst benägna att kritisera andra länder och folks tillkortakommanden i MR-avseenden.

På vår regerings hemsida exponeras allehanda länders MR-situation, och de klandras öppet, delvis även vårt eget lands förhållanden, i alla fall med avseende på Europadomstolens utslag mot svensk rättskipning. Men att FN:s kommitté mot tortyr, CAT, ofta har prickat vårt land, inte för tortyr men för återsändande av människor till tortyrländer, hittar jag ingen uppgift om. De så kallade diplomatiska garantier som vår regering försökt utverka i samband med skandalen med egyptiernas återsändande och att åberopa dem som plåster för cancer är en helt förkastlig metod enligt auktoritativa människorättsorganisationer.

Om man ser på minoriteter som förföljs är det min bedömning att vår tids zigenare är zigenarna. Det romska folkets parialiknande ställning i Europa är äldre än äldst men fortfarande inte i sikte att förbättras. Fördomar och hat präglar även officiella ställningstaganden i såväl Holland som Rumänien. Ett starkt ställningstagande för deras rättigheter och möjligheter till normalt liv och försörjning är starten på sonandet av ett av Europas skamligaste kapitel. Och om Vänstern hade yrkat bifall till sin reservation hade vi gjort detsamma.

Sveriges zigenare är inte så många, och det är inte heller samerna, vårt eget ursprungsfolk. Men att ILO:s konvention 169 fortfarande inte är ratificerad är för mig en obegriplighet. Frågan är fullständigt färdigutredd, men renskötarnas hävd till renbete möter samma hårdnackade och nästan rasistiska motstånd som det alltid har gjort från äganderättsförespråkande skogsägare. Samlevnad, hör ni ni! Överenskommelser, hör ni ni! Ömsesidigt hänsynstagande, hör ni ni där uppe i norr! Om detta står heller ingenting på regeringens *name and shame*-sida. *Shame on you!*

Utskottet vill inte heller se den av oss föreslagna civila fredsstyrkan i aktion, sorgligt nog. Men det vill Europaparlamentet. Man har bara haft problem att få med sig resten av beslutsmaskineriet i EU för att verkställa detta. På den lovande reformagenda som vårt älskade FN börjat verk-

ställa är den fredsbyggande kommissionen en kommande hörnstolpe. Och där hade en civil fredsstyrka passat in alldeles utmärkt. Vi återkommer därför.

Visserligen hamnar dessa åtgärder på ”fel” sida om krig och konflikter, nämligen *efter*, men de är ändå alldeles nödvändiga. Arbete med mänskliga rättigheter liksom demokratisering kommer däremot i det viktigaste, nämligen i det förebyggande, skedet när det handlar om krig.

Att min optimism i fråga om FN:s reformering är så pass stor är därför att man redan nu, blott ett halvår efter toppmötet 2005, faktiskt har fått till en restaurering av den gamla MR-kommissionen i form av ett nytt lovande MR-råd med nya och bättre förutsättningar och metoder.

Triangeln – mänskliga rättigheter, utveckling, säkerhet – är vår tids globala treenighetscredo för en bättre värld. Så visst finns det hopp, kära åhörare och ärkebiskop.

Nu, fru talman, är min talartid nästan slut, och jag har ingenting sagt om en världskonferens om mansrollen eller om kvinnovåld och så kallat hedersvåld, om dödsstraffets avskaffande i Kina, Iran, Vietnam och USA eller om de elöverkänsligas totalt negligerade brist på livsutrymme. Jag har inte ens sagt någonting om de hopplösa devalveringsförsöken som görs med ytterligare en stadga för mänskliga rättigheter att förhålla sig till i en eventuellt kommande EU-författning.

Jag är fundamentalist i fråga om mänskliga rättigheter, och jag vill att vi behåller och bevarar de två stadgor som vi har. Bevare oss för en massa nytolkningar, omtolkningar och vantolkningar av mänskliga rättigheter! FN:s deklaration från 1948 och Europarådets stadga är fortfarande grunden som ännu inte är genomförd och som måste spridas och försvaras.

Jag avslutar med att konstatera att om klimatförsämringarna får fortgå – titta ut – så kommer vi alla att djupt beklaga att den livgivande rättigheten att få njuta av vårsol och värme kan ha gått förlorad.

Anf. 15 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Jag vill gratulera Lotta Hedström till ett i många stycken utomordentligt välformulerat och bra anförande.

Vi är väldigt överens om mycket i detta. Och jag vill lyfta fram frågan om romerna där jag bara vill understryka vad Lotta Hedström sade. Men tyvärr finns det i detta betänkande ingen reservation som Vänsterpartiet kan yrka bifall till, så ingen av oss kan så att säga rösta för det. Men vi får förena våra krafter för romernas intressen i ett annat sammanhang. Det vara bara det som jag ville påpeka.

Anf. 16 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Det var alltså fråga om ett särskilt yttrande om romerna. Jag trodde att du skulle passa på att ta upp diskussionen om EU och deras verkan för mänskliga rättigheter. Men det får vi kanske spara till ett annat tillfälle, eller?

Anf. 17 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! I det stycket har vi väl inte samma mening. Men där måste väl även du som inte vill ha EU ändå konstatera att länder som närmar sig Europeiska unionen faktiskt försöker förbättra sig när det

gäller mänskliga rättigheter och demokrati. Och därvid spelar EU en oerhört positiv roll. Det erkännandet borde även du kunna ge.

Anf. 18 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jo, det kan jag visst ge; det är inte alls problematiskt. Det som jag är bekymrad över är att det i det konstitutionsförslag som guds-kelov ligger på hyllan och vilar sig dessutom fanns en avdelning 3 med nya mänskliga rättigheter.

Jag tycker att det är väldigt bra att folk arbetar och studerar och tänker efter och jobbar med vad mänskliga rättigheter står för. Men att ha en ny, en tredje, stadga som ska gälla på europeisk botten skulle bara devalvera och förvirra, så den delen av konstitutionen – fastän det låter så bra och vackert – var jag verkligen emot.

Anf. 19 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag vill bara berätta för Lotta Hedström, för den händelse att det har fallit ur minnet, att de sociala rättigheterna, med rätta, finns inskrivna i regeringsformen som ett uttryck för samhällets målsättning. Det är någonting mycket gott och mycket stort i detta, medan de klassiska grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna såsom religionsfrihet, yttrandefrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet och allt sådant är grundlagsskyddade.

Jag tycker att det är rätt anmärkningsvärt att höra Lotta Hedström angripa hela alliansen och vår första reservation som ett uttryck för någonting som står i strid med FN-stadgan. Det är fullständigt barockt!

Det räcker att vi tittar på vad som står i den svenska regeringsformen och i grundlagen för att ha argument nog för den här reservationen, som faktiskt är avgörande på många sätt.

Den här principiella uppdelningen kan vara på sin plats därför att politiska rättigheter syftar till att skydda den enskilde från olika övergrepp. De flesta av de här medborgerliga rättigheterna är absoluta – det står också i FN-stadgan – och bör i samtliga länder genomföras omgående. Därför undrar jag vad haken är i Lotta Hedströms argumentation, för buggen i logiken finns där.

Anf. 20 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Problemet är att ni inte har läst på, inte kan och inte förstår vad FN självt säger och vad som helt enkelt lärs ut när man går på kurser i mänskliga rättigheter. De här konventionerna, som alla är derivat av deklarationen om de mänskliga rättigheterna, är inte prioriterade inbördes. De är inte graderade. De är inte rangordnade utan är likställda. De är lika viktiga, Cecilia!

Ni försöker ändra på den ordning som FN har slagit fast. Efter väldigt många års diskussioner gäller sedan säkert – tror jag – tio år tillbaka att de sex stora MR-konventionerna med konventionen om de politiska och medborgerliga rättigheterna och konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är likställda. Jag menar bara att ni har fel. Ni har inte förstått. Ni försöker ta om en diskussion som var aktuell på kommunismens tid. Ni försöker blåsa liv i en brasa som för länge sedan är släckt. Vi har rätt både till mat och till politiska rättigheter – punkt!

Anf. 21 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Därom är vi självklart överens. Vi har rätt till livgivande vatten, energigivande mat och så vidare. Men det som sker i Minsk i dag kan kanske vara en tankeställare också för Miljöpartiet och Lotta Hedström. Det som sker när människor som har ätit sig mätta, duschat och tvättat sig och druckit vatten inte får uttala sin mening utan förs i polispi-ketbussar till fängelser där de grovt förnedras och behandlas fruktansvärt illa är en helt annan sak. Det här sker runtom i världen. Just nu sker det i Minsk.

Jag begriper inte varför Lotta Hedström tar på sig hela världens sam-vete och säger att Miljöpartiet i Sverige vet bäst, vet bäst hur FN-stadgan ska tolkas och hur allting hänger samman. Det är ganska anmärknings-värt att på det här sättet göra ned inte bara mitt parti utan hela alliansen bara för att vi säger att sociala rättigheter är av en annan karaktär än de politiska och grundläggande rättigheterna. Det är bara att titta på vår egen regeringsform och på vår grundlag så begriper man det.

Anf. 22 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att du har en märklig debattstil. Finns det någonting i mitt eller i till exempel Kenneth Kvists anförande som säger att vi godkänner vad som händer i Minsk? Jag tycker att det där är ett ovärdigt debattgrepp.

Ni påstår att man kan gradera de mänskliga rättigheterna. Vi, FN och Röda Korset till exempel säger att man inte kan göra det – punkt slut! Detta har Sverige förstått. Det syns i vår grundlag – *fine!* Sluta med att driva ett *case* som redan är dött!

Anf. 23 VERONICA PALM (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för arbetet i utskottet. Det har varit, och är varje gång vi diskuterar MR-skrivelser, spännande. Det ger oss möjlighet att fördjupa oss i de mänskliga rättigheterna och i situationen för de mänskliga rättigheterna som i många steg går åt rätt håll – jag återkommer senare till där de inte gör det – men också att ta den så viktiga diskussion som varit i fokus under den här debatttiden: Är det så att de mänskliga rättigheterna är odelbara, eller går det att splittra upp och säga att vissa saker är viktigare än andra – något som varken FN eller regeringen och majoriteten i utskottet tycker? Jag vill tacka för det samtal vi haft i utskottet. Det har varit väldigt spännande.

De mänskliga rättigheterna är universella. De gäller alla människor överallt i världen – varenda en, varenda liten enskild. De är icke kulturel-lativistiska. Det går inte att svära sig fri från mänskliga rättigheter genom att hänvisa till lokala sedvänjor. De är alltså icke kulturellativistiska, och de är odelbara.

De sex konventioner som har utvecklats utifrån deklARATIONEN är odelbara och icke rangordnade, som Lotta alldeles nyss så tydligt re-dogjorde för.

Om man fokuserar på de två första konventionerna och den viktigaste diskussionen här – om de medborgerliga och politiska rättigheterna och de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna – finns det en skillnad mellan dessa. Ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har inte ett fakultativt protokoll. Men det pågår en utveckling, och Sverige deltar

aktivt i den arbetsgrupp som utvecklar protokollet. Protokollet ska vara ett sätt för individuell klagorätt också för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, något som inte finns i dag och som är en brist.

I konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter sägs det att det är staters ansvar att till fullo utnyttja alla till buds stående medel – eller någonting sådant – för att konventionen gradvis ska förverkligas. Vi måste också acceptera att världen ser olika ut och att vi har olika möjligheter att uppfylla den delen av konventionen. Men icke mindre viktigt är att rättigheterna är förbundna med varandra. De är beroende av varandra.

Man kan inte, för att ta *ett* exempel, kräva att en människa som förvägras utbildning, som lever på landsbygden med fattigdom och hårt arbete och som är analfabet ska kunna utnyttja rätten till tryckfrihet. Rättigheterna är förbundna; de hör samman. Men det betyder inte att jag säger att då väntar vi med tryckfriheten ett tag – absolut inte! Tryckfrihet är en absolut rättighet, men också rätten till utbildning och rätten att kunna ta till sig det som står i de fria tidningarna. De sociala, ekonomiska och kulturella rättigheterna är sammanbundna med de medborgerliga och politiska rättigheterna och går inte att skilja, för då blir båda verkningslösa.

Det finns fler exempel. Kanske får jag möjlighet att återkomma om det i ett replikskifte.

Mänskliga rättigheter är prioriterat i svensk utrikespolitik. Det syns genom hur vi agerar, alltså att vi agerar i FN, att vi uttalar oss i FN och att vi i bilaterala kontakter tydliggör mänskliga rättigheter i de avtal som den europeiska unionen har slutit med stater som inte uppfyller de mänskliga rättigheterna – så tydlig kan man nog vara – och synliggör detta. Att vi på regeringens hemsida sedan tre eller fyra år tillbaka publicerar våra MR-rapporter är också ett sätt att visa på hur vi synliggör och aktivt arbetar med mänskliga rättigheter och på att vi aldrig skäms. Det är faktiskt inte så att vi låter andra intressen gå före, utan mänskliga rättigheter är prioriterat i svensk utrikespolitik.

Det förekommer tortyr i världen, och det förekommer tortyr i – det kan man inte veta, men jag har en känsla av det – ökande grad. Framför allt är det svårt att argumentera mot tortyr i dag, inte för att tortyren är mindre hemsk, inte för att det är lättare för den som får sina naglar utdragna i ett kallt fängelse i dag än vad det var för tio år sedan. Det som gör det svårt är att det är stater som är våra vänner, stater som vi aktivt arbetar med, stater som är demokratier som använder sig av tortyr, bekräftade fall av tortyr. Det är svårare. Den votering som det brittiska parlamentet hade kring att acceptera erkännande som skett under tortyr är ett slag mot oss som arbetar aktivt för mänskliga rättigheter och mot tortyr. Det är svårare att kritisera när de som ska vara våra vänner och *like minded* faktiskt bryter mot mänskliga rättigheter.

Dödsstraffet är den värsta formen av tortyr, för det slutar i döden. 76 stater i världen har kvar dödsstraffet. Det är inte alla som använder det, men 76 stater har kvar möjligheten att använda det. Nästan alla, 97 %, dödsstraff som man vet verkställdes under 2004 utfördes av Iran, Kina, Vietnam och USA. Det är en liten grupp stater, där Kina är överskuggande störst, som utför de flesta dödsstraffen. Dödsstraff är grymt, det är

omänskligt, det är inte avskräckande, och konsekvenserna av ett fel i domslut är oåterkalleligt.

För ett år sedan hade jag möjligheten att träffa den hundrade frigivna fången som suttit på Death Row i USA men som blev frigiven efter en DNA-analys. Det visade sig att han inte var skyldig till det brott som han anklagades för och hade suttit i Death Row i 14 år, har jag för mig. Det visar hur ett land som återinförde dödsstraffet 1976, och som är ett demokratiskt land, fortfarande dömer människor till döden. Det är inte bara domen i sig som är fruktansvärd, utan man dömer också oskyldiga människor. Det ska inte kunna ske.

Dödsstraffet är den grymmaste formen av bestraffning och tortyr.

Det jag vill fokusera mitt anförande på under de få minuter som jag har kvar av talartiden är en annan fråga som är viktig för mänskliga rättigheter. Under 2004 döddes 145 personer på grund av att de var fackligt aktiva. Mer än 700 våldsattacker mot fackliga funktionärer begicks i världen och nära 500 dödshot – allt enligt Fria Fackföreningsinternationalen.

Arbetsplatsen i Sverige liksom i övrigt i världen erbjuder både en social identitet, ett socialt sammanhang, och möjlighet till försörjning. Jag och mitt parti tror att varje enskild människa har en vilja att förverkliga sig, att arbeta, att delta i det gemensamma och att försörja sig själv. Därför är arbetet viktigt. Men vi vet också att på arbetsplatserna sker några av de grövsta kränkningarna av mänskliga rättigheter i praktiken.

Runtom i världen ägs praktiskt taget människor – vi pratar om människor – av den fabriksherre som ger familjen arbete, som ger barnen arbete, som tillhandahåller en affär där man kan köpa på kredit, som tillhandahåller lägenheter som förutsätter att man fortfarande är lojal mot företaget, som tillhandahåller pensionsförsäkringen under förutsättning att man inte slutar innan man går i pension. Man ägs också på plantagen, man bor i ett skjul, barnen får utbildning, och barnen börjar naturligtvis arbeta på plantagen när de är ganska små. Hela plantagen besprutas samtidigt som arbetarna finns och arbetar på plantagen. Flickor, ofta i andra länder än i sitt hemland, ägs av de fina familjer där de jobbar som hushållerskor med en knapp lön, mest i natura, och de små pengar de har skickar de naturligtvis hem till familjen.

Rätten att organisera sig och rätten att sluta kollektiva avtal är grundläggande för att utveckla mänskliga rättigheter på arbetsplatserna. Det här finns skrivet i utskottets betänkande och är inget konstigt. Det är något självklart i Sverige, liksom också stridsåtgärderna och sympatiåtgärderna. Den här kombinationen av organisationsrätt, kollektiva avtal, stridsåtgärder och sympatiåtgärder är viktig för att kunna värna mänskliga rättigheter, för att människor ska kunna forma sina egna liv, ha makt över sina egna liv men också för att kämpa för andra människors mänskliga rättigheter. Den enskilda människan spelar faktiskt en roll i kampen för mänskliga rättigheter.

Avslutningsvis vill jag citera ett stycke från betänkandet där Fria Fackföreningsinternationalen säger om fackliga rättigheter: Respekten för arbetstagarnas rättigheter kan utgöra en grund för ekonomisk framgång och en hörnsten i en demokrati. Där har vi sambandet igen: rättigheter, ekonomisk utveckling och demokrati – den här gången fokuserad på arbetsmarknaden.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 24 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Meningen med den här debatten är dels att man manifesterar att vi här i riksdagen står eniga i kampen för mänskliga rättigheter och mot det som sker ute i världen i form av orättvisor av olika slag, dels naturligtvis att vi från oppositionens sida har möjligheten att recensera och trycka på regeringen för att få till stånd ökad kamp för mänskliga rättigheter ute i världen där vi tycker att det brister.

Vi är eniga i stora drag. Veronica tackade för arbetet i utskottet, och jag kan gärna återgälda det. Därför är kanske en replik onödig. Men det finns massor av yrkanden från olika partier som alla föreslås avslås, vartenda ett. Då vill jag fråga: Varför är det bara regeringens politik och försvaret för den som är bra när det gäller kampen för mänskliga rättigheter? Vi vet att i varje fall den tidigare utrikesministern inte har skött sitt arbete på det här området och verkligen tryckt på inom viktiga områden. Varför är det bara regeringens politik, och icke ett enda av de 400 yrkandena, som är bra och viktigt i kampen för mänskliga rättigheter?

Om vi är eniga i stort är det lite löjligt, tycker jag, att göra så stor affär av den principiella diskussionen. Vad hjälper det, mina vänner, dem som kränks ute i världen om man har en principiell diskussion om vad som är så att säga mer mänskliga rättigheter eller mindre mänskliga rättigheter? Vi tvingas avge reservationer om det är bifall till regeringens politik och avslag på oppositionens politik som ska gälla över hela linjen.

Anf. 25 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! När det gäller dessa över 400 yrkanden som samtliga avstyrks är jag ledsen, Agne Hansson, men jag har fått lära mig att det är så man arbetar i riksdagen. Det vi har gjort är att vi har lyft in massor av klokskaperna i dem in i texten. Men att yrka bifall till motioner rakt av är ett annat ställningstagande. Det vi har gjort är att använda motionerna som underlag för att förbättra den gemensamma texten. Jag kan hitta flera citat där vi i stort sett har klippt från motionerna för att visa att det finns en samsyn. Men en del motioner har yrkanden som innebär ett tillkännagivande som inte underlättar arbetet för regeringen med mänskliga rättigheter.

Jag måste hålla med Agne att det är ett problem i debatten när oppositionen väljer att presentera vissa mänskliga rättigheter som mindre värda än andra. Jag tycker inte att det är värdigt. Jag tycker framför allt inte – det kanske inte Centerpartiet och Agne Hansson ska ta skulden för – att det är värdigt med den fruktansvärda människosyn som Cecilia Wikström har visat i debatten...

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna om att den här repliken gäller Agne Hansson.)

Därför tycker jag att det är viktigt att de grundläggande mänskliga rättigheterna är universella, icke kulturelaterade och odelbara. På den punkten håller jag med Agne Hansson om att det inte är fruktbart att dela

Anf. 26 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tackar naturligtvis för att Veronica Palm säger att det finns positiva skrivningar i betänkandet även om Centerpartiets och andra partiets motioner. Jag menar att en logisk följd borde vara att man kanske inte skulle tillstyrka men möjligen tillgodose dem eller ha någon annan positiv skrivning. Men, okej, det där är en principiell diskussion som gäller också andra betänkanden. I varje fall är inte jag riktigt överens med vad vi gör i utrikesutskottet.

När det sedan gäller den principiella diskussionen finns det naturligtvis, som Veronica nu sade, en risk för att man tror att vi tycker att vissa mänskliga rättigheter inte är lika mycket värda. Jag vill bara tillbakavisa det påståendet.

Jag försökte att belysa detta i mitt anförande med ett konkret exempel, det som just har hänt i Vitryssland. Vi är många som tillsammans har stått på Norrmalmstorg i kampen för fri- och rättigheter i Vitryssland. Det är oftast i diktaturer som de mänskliga rättigheterna kränks över hela linjen. Min principiella ingång i det här är att kampen för demokrati kanske är en ännu viktigare del i kampen för mänskliga rättigheter. Håller Veronica Palm med om det?

Jag skulle också vilja fråga varför vi inte har fått gehör för motionen om stigmatisering och diskriminering av vissa sjuka, aids i ett fall, av HBT-personer och på grund av sexuell läggning. Var står majoriteten i den kampen för mänskliga rättigheter när man avstyrker den motionen?

Anf. 27 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra Agne Hansson säga att det inte är en rangordning och en uppdelning som man vill ha. Det är dessvärre vad som står i reservationen som alliansen har yrkat bifall till.

Jag är helt övertygad om att de är odelbara, att de inte går att uppnå annars. Det är demokrati och mänskliga rättigheter på den ena flanken, det är fattigdomsbekämpning och utveckling på den andra och det är säkerhet på den tredje. De hör samman. De förutsätter varandra. En alfabet kan inte åtnjuta tryckfrihetsförordningar. I vår del av världen har vi många stater som förbjuder till exempel grundläggande akutsjukvård såsom abort. 400 kvinnor dör varje dag i sviter av illegala aborter. Vad säger det om rätten till liv? De är alltså odelbara.

När det gäller HBT-motionen är det knepigt. Sverige prioriterar naturligtvis HBT-personer. Det gör vi i Sverige och det gör vi internationellt i FN, i Europarådet, i bilaterala kontakter och i Sidas utvecklings-samarbete. Framför allt när homosexualitet betraktas som ett brott som innebär dödsstraff är vi väldigt hårda. Vi arbetar också genom det så kallade likabehandlingsdirektivet, som kanske inte är det starkaste.

Om jag ska försöka drista mig till att problematisera det här skulle jag nog säga att skälet till att vi i dag inte tillstyrker förslaget om en HBT-konvention är att det kanske är bättre att fortsätta det arbete som vi på många olika sätt gör för att värna HBT-personers rättigheter än att få en HBT-konvention nedröstad i generalförsamlingen.

*Mänskliga rättigheter,
FN-systemet m.m.*

Anf. 28 KAJ NORDQUIST (s):

Fru talman! Riksdagskamrater, riksmötesdeltagare! Vi brukar få besök av skolklasser här i riksdagen. Jag brukar träffa dem och berättar då att en orsak till att man känner en viss press när man kliver upp i den här talarstolen är att vad man än säger skrivs det ned omedelbart. Det verkar som om den pressen sitter i år ut och år in. Det var ett tag sedan jag höll jungfrutalet, men det känns fortfarande. Det är väl för detta att dagen efter kan alla läsa vad man har sagt. Därför försöker man skärpa sig och säga saker som ska stå sig även när människor läser det, för det man säger flyger inte bara vidare som det gör i en normal debatt.

Jag tänkte säga några saker om FN. Jag representerar samma parti som Veronica, så jag instämmer naturligtvis i vad hon har sagt. Jag tyckte att det kändes befriande att vi också fick ett fackligt perspektiv i dag och inte bara allt det andra. Tillsammans ger en sådan här debatt en bra bild av många saker.

Jag är född samma år som Dag Hammarskjöld tillträdde som generalsekreterare. Jag minns min barndom som en tid av ett enormt förtroende för FN och för internationella frågor, att vi i Sverige kunde spela en stor roll.

Jag minns också söndagarna när vi åkte ut till Bromma flygfält och stod och tittade på planen. Man var alldeles fascinerad av att ett plan kom från USA och ett annat från något annat land. Så småningom fick man möjlighet att resa ut till alla de här länderna med den oerhört positiva inställningen till internationella frågor och också med det väldigt starka förtroendet att vad vi tyckte och tänkte i Sverige spelade roll. Det här tycker jag att vi ska fortsätta att följa upp.

Jag hör ofta synpunkter i debatten som att vi har tappat det här, att vi inte syns lika mycket, att det var annorlunda på Olof Palmes tid. Och det kanske det var på ett sätt. Men det handlar väl också lite grann om att på den tiden märktes det vi sade, eftersom vi stod mittemellan två block. I och med att vi var i en sådan position kunde vi säga saker, och vi hördes i världen därför att andra länder inte sade de sakerna. Det gjorde att det vi sade fick en större roll, kanske i våra egna ögon men också i internationella medier. Det betyder inte att vi inte säger samma saker nu, kanske gör vi det till och med större skärpa och större precision, men det syns inte på samma sätt. Det är lätt att få intrycket att vårt engagemang i internationella frågor skulle vara mindre. Jag skulle vilja säga att det är det inte.

Fru talman! Jag tänkte försöka notera några socialdemokratiska synpunkter på FN. Det känns lite viktigt att försöka presentera lite grann av vad partiet tycker.

Vi inser att det är en klyscha – det är inte en klyscha, men det är egentligen en ganska bra formulering – att nationalstaten är tillräcklig för att lösa alla individuella problem, alla individers säkerhetsproblem. Och den är definitivt för liten för att lösa mänsklighetens problem. För det krävs det något annat. Då krävs det en internationell organisation. Det som har byggts upp sedan andra världskriget är FN. Det är den organisation som vi har.

FN kan aldrig någonsin bli starkare än dess medlemsnationer. Vad vi gör FN till och vad vi använder FN till är ett verktyg. FN kan aldrig vara

starkt om inte FN åtnjuter respekt i alla länder. Därför tänkte jag försöka peka på några saker som känns viktiga.

Något som ständigt diskuteras, och där det egentligen inte har hänt någonting, är förändringen av säkerhetsrådet. Jag ska inte uttrycka regeringens synpunkt, för där finns det naturligtvis en hel del taktiska överväganden som måste göras. Men för mig som socialdemokrat skulle det kännas väldigt bra om säkerhetsrådets sätt att besluta saker förändrades från den vetokultur som finns nu till att man jobbade med kvalificerad majoritet. Det skulle vara väldigt bra om vi på samma sätt kunde uppnå att det ska vara kvalificerad majoritet i generalförsamlingen och att inte vissa stormakter i praktiken ska kunna diktera vad besluten blir.

Vi måste jobba mot att bryta stormakternas oerhörda dominans. Jag tycker att det vore rimligt att man, när vi utvidgar säkerhetsrådet, också tar hänsyn till vilka länder som är demokratiska. Det är ju inte sådana överväganden som görs nu, utan det är ju i princip en återspeglning av världen efter 1945. Det skulle naturligtvis också kännas rimligt, när man utvidgar säkerhetsrådet och gruppen av länder som alltså har större inflytande, att ta hänsyn till vilka länder som bidrar mest till verksamheten. Vilka länder satsar på FN och i förhållande till sin storlek bidrar med saker? Det här skulle naturligtvis gynna Sverige – det ska vi inte sticka under stol med – och en del andra länder som är internationalistiskt sinnade.

Det finns en treenighet, som flera har sagt här. Det handlar om fred, säkerhet och utveckling. Jag tror att de förutsätter varandra. Man kan inte ha fred utan säkerhet, och i längden kan man inte ha det utan utveckling heller. Konflikters grund är ofta just fattigdom och politisk extremism, och för att kunna släcka konflikter och för att stabilisera läget efter konflikter krävs det ofta att en säkerhet etableras. Ibland kan inte den egna staten klara av det, och då är FN väldigt centralt.

Jag skulle också snabbt vilja säga att för mig känns det väldigt viktigt att FN nu arbetar med en handikappkonvention. Det finns ett arbete, och Sverige deltar mycket aktivt i det. Det känns oerhört angeläget att administration, management, kultur och annat effektiviseras. Det arbetar vi med från svensk sida. Det finns ett stort motstånd i FN. Jag vet inte vad det beror på egentligen, för man skulle kunna tänka att det väl vore bra för alla om det fungerade mycket bättre.

Jag är naturligtvis, som alla andra här, mycket positiv till att vi får ett råd för mänskliga rättigheter och inte en illa beryktad kommitté.

Det känns riktigt att vi får till en fredsbyggande kommitté, och det känns väldigt angeläget att generalförsamlingens sätt att arbeta förbättras så att man inte håller på med repetitiva resolutionstexter som går år ut och år in. Det är ungefär som de paralleller som finns här, nämligen att man lägger fram samma motion år ut och år in. Det är orimligt att en så stor del av resurserna för världens samlade toppdiplomater läggs ned på sådant.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att för mig känns det som ett fantastiskt framsteg när det gäller vår relation till FN att ordföranden i generalförsamlingen nu är den svenska utrikesministern. Det här är ett starkt sätt att markera hur viktigt vi tycker att arbetet är, och det är också ett starkt sätt att markera att den utrikesminister som vi utser faktiskt får fortsätta arbeta med det här. Som socialdemokrat tycker jag att det är

väldigt viktigt att man har ett perspektiv av konstruktivt och resultatnriktat arbete. För mig känns det också väldigt viktigt att vi går vidare med FN och att vi återknyter till den oerhört positiva bild som har funnits här i landet. Det var positivt med 100-årsjubileet av Dag Hammarskjölds födelse för några år sedan då vi fokuserade mycket på FN. Det här kommer vi att behöva fortsätta med. FN är faktiskt den möjlighet som finns för oss att uppnå en anständig värld.

Anf. 29 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Jag vill använda den här extra tiden främst för att kommentera vad Lotta Hedström sade om EU:s konvents förslag. Men jag kan inte heller underlåta att säga att när Agne Hansson vältaligt argumenterar för att rättigheter har principiellt lika värde och om den principiella enigheten så är det något märkligt att han undertecknar den reservation som finns från den så kallade alliansen som går stick i stäv med vad han själv säger i sitt huvudanförande och också i repliker därtill.

Lotta Hedström säger att EU-konventet skulle komma med en tredje stadga om mänskliga rättigheter och att det därför skulle vara ett utomordentligt dåligt förslag. Nå, det är inte ett förslag som är annorlunda än att vi i Sveriges regeringsform har ett andra kapitel som handlar om rättigheter som ska gälla i Sverige. EU:s förslag till stadga är det som ska tillämpas av EU:s institutioner och medlemsstaterna när man utövar EU-kapacitet. Det skulle alltså stärka rättigheternas roll inom EU, men det är inte ett dokument som ska konkurrera med den allmänna deklarationen som FN eller Europarådet har. Tvärtom skulle konventets förslag dessutom möjliggöra att EU skulle kunna bli medlem i Europarådet och ansluta sig till den europeiska konventionen för mänskliga rättigheter. Det är det som är fakta, och det är det som Lotta Hedström tydligen helt har missförstått.

Anf. 30 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Kenneth Kvist är ju en ståndaktig person som inte ger sig i första taget. Jag fick en fråga och ett ifrågasättande, och jag är väl kanske också en sådan där seg typ som inte ger mig i första hand. Står bakom det jag undertecknar gör jag naturligtvis också.

Jag tycker att man gör lite för stor affär av de här principerna. Jag har försökt och försöker i politiken att vara pragmatisk och ta fram exempel som visar att det är viktigt att vi hjälper till där det behövs.

Jag tog Vitryssland som ett exempel. Vad hjälper det de oppositionella i Vitryssland om man uppfyller en del av de sociala mänskliga rättigheterna, till exempel att man har tak över huvudet? Det blir i det fallet staten som förser varenda människa med en bostad som man får hyra. Vad hjälper det dem, om de inte har möjlighet till yttrandefrihet och man fortsätter att fängsla dem som har synpunkter på valfusk och annat? Är inte demokrati – jag försökte spjälka det här i mer förståeliga termer – ett första väldigt viktigt steg emot att åstadkomma mänskliga rättigheter på ett vitt fält?

Anf. 31 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Du frågar: Vad hjälper det dem? Då vill jag fråga dig: Vad stjälper det dem? Vad stjälper det dem, om vi har samma rätt till

försörjning i grunden för människor världen över? Naturligtvis inte. Sedan har vi inga delade meningar om kampen för demokrati i Vitryssland och annorstädes.

Men problemet är att du ju faktiskt säger att vi inte ska göra någon stor affär av principerna. Men om det inte är betydelsefullt, varför har ni då reserverat er för denna princip, som ju strider mot likabehandlingen av olika konventioner som FN är överens om? Varför går ni den, lite märkliga, vägen? Det är ju dessutom kanske inte så välbetänkt. Det är ju valår, och den här frågan kan ju ändå komma att ha betydelse i en valdiskussion.

Jag tycker ändå att det är märkligt att man kan argumentera mycket sansat och bra för alla rättigheters lika värde egentligen i ett huvudanförande och sedan underteckna en reservation som hävdar motsatsen.

Anf. 32 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Det må vara Kenneth Kvists fria rättighet att uppfatta det så.

Det stjälpes naturligtvis inte en enda människa om man har uppnått alla fri- och rättigheter som man ska ha enligt mitt sätt att se det också. Men jag ville peka på att man kanske måste börja i någon ända och prioritera om man ska komma till det mål som Kenneth Kvist, jag och vi alla här är överens om.

Om man börjar i fel ända blir det svårt att komma till vårt gemensamma mål. Det är min principiella utgångspunkt när jag värderar politiska rättigheter och kampen för demokrati som det kanske mest primära i kampen för det breda perspektivet för att åstadkomma mänskliga rättigheter över hela fältet.

Anf. 33 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Jag måste ha en sekunds betänketid om detta med att börja i rätt ända eller inte. Det gäller kanske att hålla tungan rätt i mun så att det inte blir samma lite konstiga missförstånd som det blev tidigare när Cecilia Wikström diskuterade med mig.

Rättigheten och kampen står naturligtvis konkret under olika historiska betingelser. Det är klart att en stor majoritet i Vitryssland möjligen har sin försörjning för dagen tryggad, åtminstone hjälpligt, och därvidlag står naturligtvis kampen för de demokratiska rättigheterna i centrum. Det är helt klart.

Man kan dock inte därmed säga att principen om dessa friheter har en större tyngd eller någonting sådant än brödet för dagen. Båda har samma principiella värde, men under vissa historiska omständigheter måste man kanske prioritera det ena och under andra omständigheter det andra utan att för den skull ge dem olika tyngd och utan att förringa den ena eller den andra av dessa rättigheter.

Anf. 34 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Fru talman! Jag visste inte tidigare att den här möjligheten, eller rättigheten, till ytterligare anföranden fanns, och därför passar jag nu på tillfället att begagna mig av den. Eftersom jag i replikskiftena gång på gång blir adresserad av företrädare för andra partier kanske det är på sin plats att jag gör några förtydliganden från talarstolen.

Jag känner mig allvarligt kränkt av Veronica Palms påstående att jag skulle företräda en förfärlig människosyn. Jag tycker att det är anmärkningsvärt att en kollega i riksdagen pekar ut en enskild individ och företrädare för ett annat parti som bärare av dålig eller förfärlig människosyn. Det känns speciellt hårt att höra det från Veronica Palm som jag tycker att jag haft ett trevligt och bra samarbete med.

Låt mig än en gång få understryka att politiska rättigheter skyddar enskilda människor från övergrepp. Sociala rättigheter är processuella och kan genomföras efterhand som möjligheter skapas. Om dessa två ställs i relation till varandra måste man också ställa den berättigade frågan: Vad hjälper det de arresterade i Minsk i Vitryssland i dag att de har mat för dagen och tak över huvudet när deras yttrandefrihet och grundläggande respekt inte tas till vara, att de inte ses? Och vad hjälper det dem att de har tak över huvudet och mat för dagen när demokratin, fundamentet för MR, inte fungerar?

Det är märkligt att göra som Palm och säga att rätten till semester är lika grundläggande som rätten till religionsfrihet, yttrandefrihet och pressfrihet. Det, fru talman, ger uttryck för en mycket besynnerlig människosyn.

Anf. 35 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Jag blir allvarligt ledsen när Cecilia Wikström säger att det är skillnad på liv och existens och på något sätt påvisar en människosyn som fullständigt nedvärderar de människor som svälter och som bara har orken att kämpa för mat för dagen. Jag tycker inte att det är människovärdigt att ha ett sådant liv, men jag tycker att det är förnedrande att säga att det inte är värt att leva.

Vad hjälper det de människor som finns på torget i Minsk i Vitryssland att de har mat? Ja, de kan kämpa för demokrati. Det är ju det som är kopplingen. Genom att de inte svälter, genom att de kan försörja sig kan de också öppna ögonen och säga: Å, det finns mer saker att göra. Det finns mer problem i världen. Vi kan aktivt arbeta och delta i utvecklingen av världen och värna våra mänskliga rättigheter.

Jag säger inte – jag repeterar: jag säger *inte* – att den ena rättigheten är mer värd än den andra. De är sammanflätade och beroende av varandra, och de stöder varandra. Det är min poäng, det är utskottets poäng, det är Europeiska unionens poäng och det är FN:s poäng. FN-toppmötet i höstas slog återigen fast att de mänskliga rättigheterna är odelbara och beroende av varandra för att kunna utvecklas.

Jag tror inte att det hade varit till gagn för demokratin i Vitryssland om folket varit svältande.

Anf. 36 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det här blir bara värre och värre. Skillnaden mellan liv och existens är att den person som sitter arresterad i ett fängelse, har mat för dagen och får dricka vatten och så vidare, existerar, medan liv är något som sker på insidan – i hjärtat, i hjärnan, när man är en hel människa, när man fritt får forma sin framtid, fritt får uttrycka sig, fritt får ta del i samhällslivet och forma sin framtid både som individ, familj och del av ett samhälle.

De barn jag talade om i mitt huvudanförande, de som säljs under vidriga omständigheter, existerar, men livet är förkrympt. Den kvinna jag talade om, hon som flyr i Darfur, existerar fortfarande, men hennes liv är förkrympt. Demonstranterna i Vitryssland har tagit över huvudet och mat för dagen, de allra flesta av dem, men deras mänskliga rättigheter är kränkta, och deras liv är förkrympta. Det handlar om existens, men det handlar inte om ett fullödigt liv när mänskliga rättigheter inte är respekterade och demokrati inte är införd.

Sorry, Veronica Palm, men det här blir mitt sista inlägg i debatten med dig. Den håller alldeles för låg nivå.

Anf. 37 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Det är sorgligt när Cecilia Wikström inte kan förstå att det är just därför som FN, den svenska regeringen, en majoritet av den svenska riksdagen, säger att dessa rättigheter är sammanflätade. De är beroende av varandra just för att man ska kunna bli en hel människa, just för att man både ska kunna äta, leva, utvecklas och tillgodogöra sig de medborgerliga och politiska rättigheterna. Är man analfabet så kan man inte skriva i tidningen. Därför är utbildning också viktigt. Är man svältande och dör av svält så har man inte rätten till liv – en grundläggande rättighet.

När det gäller frågan om semester väntade jag på att den skulle komma upp. Birgitta Ohlsson talade mycket om den i den förra MR-debatten. Också där finns en koppling. Om man inte har rätt till semester är det inte ovanligt att man inte har det just för att man inte äger rätten att fritt organisera sig och sluta kollektiva avtal. Det är inte ovanligt att det finns ett slavliknande förhållande på den arbetsplats där man inte har yttrandefrihet. Det finns en gradskala. Det är inte slav eller fri, utan det finns en gradskala, och rätten till semester är en del av detta. Det finns en måttstock för hur grova kränkningarna är.

För mig är detta jätteviktigt. De mänskliga rättigheterna är odelbara.

Anf. 38 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag vill uppmana Veronica Palm att läsa på om processuella rättigheter och vad de innebär. De sociala och kulturella rättigheterna är processuella, medan de grundläggande politiska rättigheterna är ovillkorliga och bör införas överallt i hela världen. Därom är vi överens med FN-stadgan och allting annat.

Veronica Palm gör hela tiden självmål. Det är bara att beklaga att en debatt i denna kammare inte kan ha någon form av intellektuell stringens. Det ser vi lite då och då. I dag har vi ytterligare ett bevis på det. Det är märkligt att först säga att organisationsfriheten på något sätt skulle vara underordnad och i nästa andetag säga att rätten till organisation, och därmed rätten till fackföreningarnas krav på semester, är lika grundläggande som de stora fundamentala mänskliga fri- och rättigheterna på vilka vi bygger hela synen på vad mänskliga rättigheter är. Det är oerhört anmärkningsvärt, och jag kan bara beklaga att det sker i denna kammare. Nivån borde vara lite högre.

Anf. 39 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Det förefaller att vara ganska svårt att övertyga Cecilia Wikström, men jag vill ändå försöka mig på det. Hon säger: Vad hjälper det de fängslade i Minsk att de har mat för dagen när de inte har yttrandefrihet? Jag vill vända på den frågan lite. Vad skulle det hjälpa den fängslade i Minsk om han under fjorton dagar inte hade mat och dryck för dagen men yttrandefrihet? Då hade han kanske dött. På det viset hänger rättigheterna ihop.

Upplever inte alliansen i Sverige det som ett politiskt problem att när FN har slagit fast att rättigheterna inte kan graderas ska Sverige bryta upp detta FN beslut och Sveriges riksdag i stället tala om att de politiska rättigheterna har företräde framför de ekonomiska och sociala? Det vore inte en särskilt bra linje för Sverige att gå ut med i världen. Där skapar alliansen sig ett stor politiskt problem genom att yrka bifall till den reservationen.

Vi kan inte säga att de politiska rättigheterna har ett primat framför rätten till liv och till existens. Jag tycker om det du säger mycket värtaligt och elegant om livets kvalitet och så vidare. Vi är helt överens om detta. Vi är helt överens om kampen för yttrandefrihet och demokrati och mot valfusk i länder som Vitryssland. Vi är helt eniga.

Men vi måste också vara eniga om att det är lika primärt för dessa människor att de faktiskt har mat för dagen, möjlighet att skylla sig, har tak över huvudet, och så vidare. De sociala rättigheterna och de politiska rättigheterna betingar varandra och får inte ställas i motsättning till varandra.

Anf. 40 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det har jag aldrig på något sätt bestridit. Det är klart att det ena förutsätter det andra. Det har vi också talat om nu här i ett antal timmar.

Det handlar i grunden om de stora djupa blocken. Det är yttrandefrihet, religionsfrihet, tryckfrihet och organisationsfrihet. Allt detta måste få en hög dignitet. Det är fundamentet för mänskliga rättigheter. Jag har sagt det så många gånger nu.

Det är trevligt att föra debatten med Kenneth Kvist som gör det med saklig argumentation som grund.

Anf. 41 KENNETH KVIST (v) replik:

Fru talman! Rättigheterna har samma dignitet. Man kan inte skriva som ni gör i er reservation att politiska rättigheter ska ha företräde före ekonomiska och sociala rättigheter.

Det är naturligtvis en skillnad. Det finns en sådan diskussion som du för på rättighetsområdet. Det är en skillnad på hur man kan lagstifta om den ena och den andra rättigheten. Sociala rättigheter finns när man har lyft sig över en elementär nivå. Det är en fråga om social kamp.

Grundrättigheten till försörjning, grundrättigheten att kunna upprätthålla det egna livet är en förutsättning för de lika nödvändiga politiska rättigheterna. Då kan man inte säga att det ena har företräde framför det andra. Man måste precis som FN har gjort se att rättigheterna har samma dignitet.

Det gäller även om det sedan finns skillnader i hur man utvecklar dem vidare och hur det materiella innehållet ser ut för diverse rättigheter. Grundformuleringen i er reservation tycker jag är utomordentligt betänklig. Jag hoppas att vi under den tid jag är ersättare i riksdagen kan återvända till detta samtal. Jag hoppas att jag kan övertyga Cecilia Wikström om att hon på den här punkten måste tänka om.

Anf. 42 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Det känns som en trevlig avslutning på en lång debatts färd mot lunchtid. Det kanske är signifikativt att det är Kenneth Kvist som företräder Vänsterpartiet här i riksdagen som hakar på den här debatten hela tiden och vill ta den varv efter varv. Det börjar kännas lite skruvat nu.

Kenneth Kvist är bekymrad över alliansen och vår reservation. Den svenska vänstern kan sova lugnt om nätterna. Vi tar själva ansvar både för vår reservation och för vår politik. Fortsätt att sov törnrosasömmen om att det var bättre förr när kommunismen segrade och var regerande i stora delar av världen.

Då fanns det sociala rättigheter i Baltikum till exempel. Men det fanns inte grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Vi stod på Norrmalmstorg och kämpade för att de skulle få organisera sig, yttra sig, ha fri press och allting annat medan den svenska vänstern agerade medlöpare till kommunismen.

Jag är ledsen att behöva lyfta fram detta en gång till. Men det är signifikativt att det är vänstern som vill hårda diskussionen mellan å ena sidan politiska rättigheter och å andra sidan sociala rättigheter och på det sättet legitimera förtryck och förakt för människor.

Anf. 43 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Jag försökte ha en någorlunda diskussionston. Jag diskuterar inte med Cecilia Wikström riktigt utifrån de förutsättningar som hon försöker att polemiserar mig med. Jag har inte hävdat att någonting var bättre förr eller någonting sådant. Hon för en fullständigt konstig polemik mot någon sorts ideologiska föreställningar, om det nu är mot mig eller mitt parti, som jag tror inte ens skulle ha stämt för 25 år sedan, och det skulle nog inte stämt för 50 år sedan heller.

Vad frågan gäller är precis vad som står i reservationen. Majoriteten av Sveriges riksdag säger att rättigheterna har samma värde. Där säger ni: Nej, det har de inte. Vissa rättigheter är mer värda än andra. Det är vad diskussionen handlar om. Vi måste diskutera vad frågan konkret gäller och vad jag konkret säger och inte diskutera dimföreställningar om vad vi är, vilka vi har varit, vad vi står för och vart vi är på väg. Det är bättre att diskutera med människor utifrån vad de säger och inte vad vi tror att de är för några.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 april.)

5 § Vissa miljöfrågor

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU12
Vissa miljöfrågor.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 5 april.)

6 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Motioner
med anledning av prop. 2005/06:92 Försöksverksamhet med komplet-
ment till färdtjänst
2005/06:So29 av Anne Marie Brodén m.fl. (m, fp, kd, c)
2005/06:So30 av Jan Lindholm (mp)

med anledning av prop. 2005/06:117 Skydd för barn genom registrering
av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.
2005/06:L13 av Mia Franzén m.fl. (fp)
2005/06:L14 av Yvonne Andersson m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2005/06:122 Bötesbelopp
2005/06:Ju32 av Johan Linander m.fl. (c)

med anledning av prop. 2005/06:137 Ändringar i säkerhetsskyddslagen
m.m.
2005/06:Ju35 av Rolf Olsson m.fl. (v)

med anledning av prop. 2005/06:138 Personsäkerhet
2005/06:Ju33 av Beatrice Ask m.fl. (m)
2005/06:Ju34 av Johan Linander m.fl. (c)

med anledning av prop. 2005/06:147 Lag om tillståndsplikt för vissa
kampsportsmatcher
2005/06:Kr18 av Lennart Kollmats m.fl. (fp)
2005/06:Kr19 av Johan Linander m.fl. (c)
2005/06:Kr20 av Inger René och Cecilia Magnusson (m)
2005/06:Kr21 av Kent Olsson m.fl. (m)
2005/06:Kr22 av Luciano Astudillo och Jan Emanuel Johansson (s)
2005/06:Kr23 av Gunnar Axén m.fl. (m)
2005/06:Kr24 av Peter Pedersen (v)
2005/06:Kr25 av Rossana Dinamarca m.fl. (v)
2005/06:Kr26 av Ana Maria Narti (fp)
2005/06:Kr27 av Margareta Andersson och Sven Bergström (c)
2005/06:Kr28 av Kenneth Lantz m.fl. (kd)
2005/06:Kr29 av Johnny Gylling m.fl. (kd)

7 § Anmälan om interpellation

Prot. 2005/06:99
31 mars

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 30 mars

2005/06:330 av *Yvonne Andersson* (kd) till statsrådet Lena Hallengren
Översyn av reglerna för barnbidrag och studiehjälp

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 31 mars

2005/06:1342 av *Anita Sidén* (m) till socialminister Berit Andnor
Rättspsykiatri

2005/06:1343 av *Lars Gustafsson* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Investeringsbidrag till mindre bostäder och hyreslägenheter i tillväxtområden

2005/06:1344 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till statsrådet Ulrica
Messing

Väg 73, Nynäsvägen

2005/06:1345 av *Gunnar Axén* (m) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Säkerheten för nätpokerspelare hos Svenska Spel

2005/06:1346 av *Mikael Oscarsson* (kd) till justitieminister Thomas
Bodström

Polisens uppgift att förebygga skadegörelse

2005/06:1347 av *Krister Hammarbergh* (m) till försvarsminister Leni
Björklund

Utbildningen av civilpliktiga i Jokkmokk

2005/06:1348 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Carin Jämtin
Asyl till afghansk konvertit

2005/06:1349 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Carin Jämtin
Yacoub Hanna Shamoun

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 4 april.

Prot. 2005/06:99
31 mars

---

9 § Kammaren åtskildes kl. 11.18.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
2 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
4 § Mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m.	2
Utrikesutskottets betänkande 2005/06:UU15	2
Anf. 1 KARIN ENSTRÖM (m)	2
Anf. 2 CECILIA WIKSTRÖM (fp)	4
Anf. 3 ALF SVENSSON (kd)	7
Anf. 4 KENNETH KVIST (v).....	9
Anf. 5 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	11
Anf. 6 KENNETH KVIST (v) replik	12
Anf. 7 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	12
Anf. 8 KENNETH KVIST (v) replik	12
Anf. 9 ALF SVENSSON (kd) replik.....	13
Anf. 10 KENNETH KVIST (v) replik	13
Anf. 11 ALF SVENSSON (kd) replik.....	14
Anf. 12 KENNETH KVIST (v) replik	14
Anf. 13 AGNE HANSSON (c).....	14
Anf. 14 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	16
Anf. 15 KENNETH KVIST (v) replik	19
Anf. 16 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	19
Anf. 17 KENNETH KVIST (v) replik	19
Anf. 18 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	20
Anf. 19 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	20
Anf. 20 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	20
Anf. 21 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	21
Anf. 22 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	21
Anf. 23 VERONICA PALM (s).....	21
Anf. 24 AGNE HANSSON (c) replik	24
Anf. 25 VERONICA PALM (s) replik.....	24
Anf. 26 AGNE HANSSON (c) replik	25
Anf. 27 VERONICA PALM (s) replik.....	25
Anf. 28 KAJ NORDQUIST (s)	26
Anf. 29 KENNETH KVIST (v).....	28
Anf. 30 AGNE HANSSON (c) replik	28
Anf. 31 KENNETH KVIST (v) replik	28
Anf. 32 AGNE HANSSON (c) replik	29
Anf. 33 KENNETH KVIST (v) replik	29
Anf. 34 CECILIA WIKSTRÖM (fp).....	29
Anf. 35 VERONICA PALM (s) replik.....	30
Anf. 36 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	30
Anf. 37 VERONICA PALM (s) replik.....	31
Anf. 38 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	31
Anf. 39 KENNETH KVIST (v) replik	32
Anf. 40 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	32

Anf. 41 KENNETH KVIST (v) replik	32
Anf. 42 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	33
Anf. 43 KENNETH KVIST (v)	33
(Beslut skulle fattas den 5 april.).....	33
5 § Vissa miljöfrågor	34
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2005/06:MJU12	34
(Beslut skulle fattas den 5 april.).....	34
6 § Bordläggning.....	34
7 § Anmälan om interpellation	35
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	35
9 § Kammaren åtskildes kl. 11.18.	36